

Nota UNHCR privind integrarea refugiaților în Europa Centrală

UNHCR

United Nations High Commissioner for Refugees
Haut Commissariat des Nations Unies pour les réfugiés

Cuprins

1. Introducere	5
2. Considerații generale	7
2.1. Legătura între etapele de primire și integrare	7
2.2. Integrarea refugiaților și abordarea integratoare	8
3. Dimensiunea legală a integrării	10
3.1. Naturalizarea	11
4. Dimensiunea socio-economică a integrării	13
4.1. Locuințe	13
4.2. Ocuparea	16
4.3. Educația pentru copiii și adulții refugiați	19
4.4. Sănătatea	23
4.5. Ajutoare și protecția socială	25
5. Integrarea socio-culturală	27
5.1. Învățarea limbii și orientarea culturală	28
5.2. Construirea de punți și favorizarea participării	31
5.3. Unitatea și reîntregirea familiei	33
6. Finanțarea integrării	35

1. Introducere

UNHCR consideră integrarea refugiaților drept un proces dinamic, multifacțat și bidirecțional, ce solicită eforturi din direcția tuturor părților implicate, inclusiv disponibilitatea din partea refugiaților de a se adapta la societatea gazdă, fără să renunțe la fosta lor identitate culturală, precum și disponibilitatea reciprocă din partea comunităților gazdă și a instituțiilor publice de a primi refugiații și de a face față nevoilor unei comunități diversificate¹. Convenția din 1951 privind Statutul refugiaților și Protocolul la aceasta din 1967 pun un accent deosebit pe integrarea refugiaților. Convenția privind Statutul refugiaților prezintă o serie de drepturi sociale și economice orientate în direcția procesului de integrare. Acestea includ libertatea de mișcare, accesul la educație și la piața muncii, accesul la ajutoare și asistența socială, inclusiv la facilități medicale, posibilitatea de a dobândi și a înstrăina proprietăți și capacitatea de a călători cu documente valide de identitate și călătorie. Mai mult de atât, în Articolul 34, impune statelor să faciliteze integrarea și accesul la cetățenie pentru refugiați.

Comitetul Executiv al UNHCR a admis că procesul de integrare locală este complex și treptat, având trei dimensiuni distincte, dar inter-conectate, și anume legală, economică și socio-culturală, toate acestea fiind importante pentru capacitatea refugiaților de integrare ca membri cu drepturi depline ai societății². Prezenta Notă privind Integrarea Refugiaților în Europa Centrală recunoaște progresul realizat în direcția dezvoltării și implementării unei serii de politici și programe menite să faciliteze diferite aspecte ale integrării refugiaților în țările aflate sub răspunderea Reprezentanței Regionale pentru Europa Centrală a UNHCR (RREC) (Bulgaria, Cehia, Ungaria, Polonia, România, Slovacia și Slovenia). Aceasta confirmă, de asemenea, și interesul crescând în regiune - și, în cazul Cehiei, implicarea prezentă – în selecția, primirea și integrarea refugiaților relocați.

Nota privind Integrarea Refugiaților în Europa Centrală urmărește să sublinieze poziția UNHCR asupra temelor selectate referitoare la integrarea juridică, economică și socio-culturală a refugiaților, în lumina condițiilor și realităților predominante în Europa Centrală. Nota este fundamentată, printre altele, pe Concluziile EXCOM, Nota UNHCR privind Integrarea în Uniunea Europeană³, Manualul Integrării⁴, Evaluarea Participativă a Abordării integratoare a Vârstei, Egalității între Sexe și Diversității (AGDM) din 2007 și 2008, precum și pe declarațiile curente de politici și cercetările asociate referitoare la integrare ale UE. Deși atenția UE a fost concentrată în special asupra integrării migranților, date fiind unele similarități între provocările cărora le fac față refugiații și migranții, lucrarea tinde să ilustreze și să încorporeze concluziile politicilor și recomandările de bună practică ale UE atunci când acestea sunt relevante pentru experiențele și situațiile refugiaților din această regiune.

Termenul de “refugiat” în Notă se aplică tuturor persoanelor recunoscute conform Convenției privind Statutul Refugiaților din 1951, precum și refugiaților relocați și persoanelor cărora le-a fost acordată protecție subsidiară, în conformitate cu Directiva Consiliului privind standardele minime pentru calificarea resortisanților țărilor terțe sau apatrizilor ca refugiați sau persoane care altfel necesită protecție internațională⁵.

UNHCR speră ca Nota privind Integrarea Refugiaților în Europa Centrală să joace rolul unui cadru de referință pentru orice revizuire sau evaluare a aranjamentelor actualmente aplicabile integrării în regiunea RRCE sau orice dezvoltare a unor activități viitoare de către entitățile guvernamentale și alți factori interesați cu privire la integrarea persoanelor care au nevoie de protecție internațională, inclusiv refugiații care sosesc în cadrul programelor de relocare. Biroul dorește să își reafirme disponibilitatea de a găzdui, în parteneriat cu guvernele din Europa Centrală, o Conferință Anuală cu statut permanent pe tema integrării, în vederea schimbului de informații și de bune practici cu privire la integrarea refugiaților, inclusiv integrarea refugiaților relocați.

¹ Comitetul Executiv al UNHCR, Concluzia privind integrarea locală, Nr. 104 (LVI) - 2005.

² Ibid, alin. (k).

³ UNHCR, Nota privind integrarea refugiaților în Uniunea Europeană, Bruxelles, mai 2007.

⁴ UNHCR, Relocarea refugiaților: un manual internațional de primire și integrare, (Manualul integrării), septembrie 2002, disponibil online pe Refworld al UNHCR la: <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/refworld/rwmain?docid=405189284>

⁵ Consiliul Uniunii Europene, Directiva Consiliului 2004/83/CE din 29 aprilie privind standardele minime referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de statutul de refugiat sau persoanele care, din alte motive, au nevoie de protecție internațională și referitoare la conținutul protecției acordate, (Directiva calificării) JO L 304/12, 30.9.2004.

⁶ UNHCR, A fi refugiat: cum percep refugiații și solicitanții de azil viața în Europa Centrală, Raport AGDM 2006/07 și Raport AGDM 2007.

2. Considerații Generale

2.1. Legătura dintre etapele de primire și integrare

UNHCR este adesea martor la impactul procedurilor prea lungi de azil și al condițiilor de primire a solicitanților de azil în Europa Centrală asupra integrării celor recunoscuți ca refugiați sau persoane care se califică pentru protecție subsidiară. Starea de așteptare “forțată”, izolarea socială și separarea față de comunitățile gazdă au fost catalogate regulat ca și produse reziduale ale unor politici de primire inadecvate, de natură să limiteze accesul solicitanților de azil la muncă, educație, calificare profesională sau locuințe în afara centrelor colective pentru perioade prelungite de timp⁶.

UNHCR consideră că politicile de primire sunt mai eficiente dacă sunt ghidate de posibilele rezultate pe termen lung ale procesului, incluzând integrarea acelor persoane recunoscute în ultimă instanță ca având nevoie de protecție internațională⁷. În funcție de aranjamentele și realitățile naționale, Biroul recomandă, prin urmare, ca:

- impactul condițiilor de primire a solicitanților de azil și durata procedurilor de azil asupra integrării refugiaților în societatea largită este recunoscut pe deplin. Este necesară depunerea tuturor eforturilor pentru a demara procesul de integrare cât mai devreme posibil, asigurându-se în același timp că deciziile referitoare la solicitările de azil sunt luate cât se poate de repede⁸;
- politicile de primire sunt concepute pentru a minimiza izolarea și separarea față de comunitățile gazdă și pentru furniza oportunități solicitanților de azil pentru a-și perfecționa potențialul uman și abilitățile⁹, inclusiv prin intermediul dezvoltării profesionale și a aptitudinilor de bază;
- oportunitățile de auto-susținere sunt asigurate și accesul la angajare este acordat treptat, luând în calcul durata și natura procedurilor de azil și nu mai târziu de șase luni de la depunerea solicitării de azil¹⁰;

FOTO: LIBA TAYLOR

UNHCR este adesea martor la impactul procedurilor prea lungi de azil

(în așteptarea Crăciunului în centrul de cazare din Zastavka, Republica Cehă)

⁷ Op.cit., nota 3, alin. 8.

⁸ UNHCR, Observații privind comunicarea Comisiei Europene “O agendă comună pentru integrare”: Cadrul pentru integrarea resortisanților țărilor terțe în Uniunea Europeană”, (COM (2005) 389 final, 1.9.2005).

⁹ Comitetul Executiv al UNHCR, Integrarea locală și auto-susținerea, Comitetul Permanent, a 33-a întâlnire, CE/55/SC/CRP.15, 2 iunie 2005, alin.10.

¹⁰ Comitetul Executiv al UNHCR, Concluzia cu privire la primirea solicitanților de azil în contextul sistemelor individuale de azil Nr. 93 (LIII) - 2002, alin. (b) vii, UNHCR, Comentarii adnotate la Directiva Consiliului 2003/9/CE din 27 ianuarie 2003 de stabilire a standardelor minime pentru primirea solicitanților de azil, vezi comentariul asupra Articolului 11.

- măsurile adecvate sunt luate pentru a crea și a spori relații armonioase cu comunitățile gazdă, prin promovarea respectului pentru solicitanții de azil și refugiați, conștientizarea nevoilor acestora și promovarea respectului pentru cultura, obiceiurile și religia locală printre solicitanții de azil, printre altele, prin asigurarea instruirii de bază în limba oficială a țării gazdă¹¹;
- solicitanții de azil sunt consultați cu privire la diferite aspecte ale procedurilor de primire și sunt implicați în administrarea centrelor de primire;
- diferențele de sex și vârstă sunt reflectate în măsurile de primire care trebuie să țină cont de nevoile specifice ale victimelor traumelor sau torturii, femeilor singure, minorilor separați și neînsoțiți, familiilor cu copii de vârstă școlară și altor grupuri vulnerabile¹²;
- personal calificat, cum ar fi asistenți sociali acreditați, este angajat în centrele de primire cu rolul de a asigura o gamă variată de servicii de consiliere solicitanților de azil, inclusiv îndrumare asupra consecințelor mutării ulterioare neautorizate în alte țări de azil în Europa sau în altă parte.

2.2. Integrarea refugiaților și abordarea integratoare

Principiile Fundamentale Comune pentru Politica de Integrare a Imigranților în Uniunea Europeană fac referire la integrare ca la “un proces bidirecțional de adaptare reciprocă a tuturor imigranților și rezidenților Statelor Membre”¹³. Acestea recunosc nevoia de adaptare a migranților, accentuând necesitatea implicării societății gazdă “care trebuie să creeze oportunitățile pentru participarea totală a imigranților la viața economică, socială, culturală și politică “. Principiul Fundamental Comun Nr.10 subliniază importanța unei abordări integratoare a politicilor și măsurilor de integrare în toate portofoliile de politici relevante și la toate nivelele de guvernământ și servicii publice, inclusiv educație, servicii sociale și de altă natură, în vederea impactului potențial al imigrației asupra serviciilor publice.

Deși se presupune deseori că politicile generale de integrare trebuie să se adreseze persoanelor ce au nevoie de protecție internațională, împreună cu alte categorii de migranți, UNHCR a luat notă de faptul că refugiații și beneficiarii unei forme de protecție subsidiară pot avea nevoi speciale și se pot confrunta cu provocări speciale în ceea ce privește integrarea, din cauza experiențelor de persecuție, refugiere și exil anterioare. La recunoașterea statutului, mulți refugiați pot să fi petrecut perioade prelungite de timp separați de comunitățile gazdă ca rezultat al procedurilor îndelungate de azil sau al procedurilor de primire ce limitează accesul la muncă, educație, pregătire profesională sau al cazării în afara centrelor colective în țara de azil. Unii dintre ei pot suferi traume fizice sau psihice din cauza persecuției sau pot avea nevoi de ordin medical sau de altă natură care impun asistență specializată. Alții pot să își fi întrerupt studiile sau nu pot fi în măsură să furnizeze dovezi documentare ale calificărilor academice, abilităților de angajare sau experienței profesionale.

UNHCR ia notă de nevoia de servicii dedicate/specializate pentru refugiați, care să vizeze nevoile specifice ale acestora și să completeze serviciile de sprijin clasice și generale. Consideră de asemenea că măsurile de integrare a refugiaților pot avea succes doar dacă sunt parte a unei strategii mai largi ce promovează în mod activ egalitatea și caută să transforme instituțiile publice și societatea în ansamblul ei, făcându-le mai deschise și mai flexibile pentru a răspunde provocărilor unei diversități în creștere.¹⁴

Biroul încurajează guvernele din Europa Centrală să așeze măsurile de integrare a refugiaților în cadrul unor politici, programe și planuri mai largi de integrare, elaborate pentru migranți sau pentru cetățenii UE ce se deplasează în țările din regiune¹⁵. Măsurile de integrare a refugiaților ar trebui, de asemenea, să facă parte din eforturile mai largi de a asigura protecția împotriva discriminării, un tratament echitabil, incluziunea socială și accesul la oportunități în baza egalității pentru toți.

¹¹ Ibid, alin. (d). Vezi și Comentariile UNHCR asupra Articolului 10 din Directiva Consiliului 2003/9/CE.

¹² Ibid, alin. (b), iii.

¹³ Consiliul Uniunii Europene, Principiile Fundamentale Comune pentru Politica de Integrare a Imigranților în Uniunea Europeană, COM (2005) 0389 FINAL.

¹⁴ Vezi Capitolul 2.11 Crearea unor comunități primitoare și ospitaliere și reclădirea încrederii în guvern, op. cit., nota 4.

¹⁵ Op. cit. nota 3, alin. 6-7.

În acest context și în legătură cu domeniile politicii sociale care sunt de importanță specială pentru integrarea refugiaților, guvernele, care nu au făcut deja acest lucru, sunt încurajate să-și revizuiască legislația și politicile cu privire la educație, sănătate, bunăstarea socială și ocuparea forței de muncă cu scopul de a recunoaște și de a răspunde mai bine la nevoile specifice ale refugiaților și de a îmbunătăți accesul la servicii în baza egalității. În vederea facilitării acestui proces, UNHCR promovează desemnarea unor puncte de contact pe probleme de integrare, cu experiență semnificativă, în ministerele de resort. Aceste persoane trebuie însărcinate cu promovarea abordării integratoare a refugiaților în activitățile ministerelor lor și cu obligația de a se asigura că acestea respectă angajamentele luate față de tratamentul echitabil al refugiaților.¹⁶

Politicile de integrare pot fi eficace doar dacă se bazează pe parteneriate. Acestea trebuie fundamentate pe sisteme și structuri care permit coordonarea și dialogul permanent între factorii interesați implicați în primirea solicitanților de azil și integrarea refugiaților, precum și punerea la dispoziție a unor servicii sociale și comunitare integratoare. Pornind de la acest context, UNHCR promovează dezvoltarea de platforme inter-agenții ce aduc laolaltă toți actorii cheie, inclusiv instituțiile de stat, comunitatea locală și factorii interesați din societatea civilă, precum refugiații și comunitățile lor.¹⁷ Aceștia vor fi însărcinați cu dezvoltarea și implementarea strategiilor și serviciilor specifice de integrare a refugiaților, precum și cu revizuirea politicilor sociale de încetățenite și a impactului acestora asupra procesului de integrare a refugiaților. Ei vor fi de asemenea însărcinați cu dezvoltarea instrumentelor de evaluare și monitorizarea sistematică a implementării politicilor și programelor de integrare a refugiaților în scopul îmbunătățirii eficacității acestor și impactului lor pe termen lung.

FOTO: BÉLA SZANDELSZKY

Refugiații pot
avea nevoi și
cerințe de servicii
speciale

(cameră de
rugăciune dintr-un
centru de primire
în Polonia)

¹⁶ Vezi și Direcția Generală Justiție, Libertate și Securitate, Manual privind integrarea pentru elaboratorii de politici și practicieni (ediția a II-a), mai 2007, Capitolul 1: Abordarea integratoare a integrării imigranților.

¹⁷ Vezi și Capitolul V: Realizarea integrării locale prin îmbunătățirea capacităților locale de integrare și a parteneriatelor, op. cit. nota 9.

3. Dimensiunea legală a integrării

Comitetul Executiv al UNHCR a afirmat importanța deosebită a dimensiunii legale a integrării. Aceasta este interpretată ca însemnând că statele gazdă acordă refugiaților un statut juridic sigur și o gamă largă de drepturi civile, politice, economice, sociale și culturale, comparabile cu cele de care se bucură cetățenii statelor respective¹⁸. În sprijinul integrării din punct de vedere juridic, Concluzia EXCOM Nr.104 face referire la nevoia de adaptare și revizuire a cadrelor juridic și administrativ din țările gazdă pentru a permite refugiaților să beneficieze în mod egal de drepturi, servicii și programe, fără discriminare. Rolul statutului juridic în cadrul procesului de integrare este evidențiat în a doua ediție a Manualului pentru elaboratorii de politici și practicienii al Comisiei Europene. Acesta afirmă că regulile de admisie “pot fi privite ca puncte de plecare ale integrării ce stabilesc condiții de importanță crucială pentru procesul de integrare”.¹⁹ Accesul la instituții, bunuri și servicii publice și private într-un mod nediscriminator și de pe poziții egale cetățenii naționali este de asemenea recunoscut ca și fundament pentru o mai bună integrare în Principiile Fundamentale Comune pentru Politica de Integrare în Uniunea Europeană.²⁰

UNHCR rămâne preocupat de practicile din unele state – fără a se limita la anumite țări din Europa Centrală – referitoare la tratamentul diferențiat al refugiaților și al persoanelor cu statut protecție subsidiară sau cu alt caracter umanitar în ceea ce privește accesul la asistență specifică pentru integrare și anumite drepturi (incluzând dreptul la reîntregire familială sau la un statut juridic sigur). De interes major sunt de asemenea prevederile juridice sau administrative din unele țări care limitează accesul refugiaților la drepturi fundamentale la paritate cu cetățenii (de exemplu drepturi privitoare la locuințele sociale și ocupare). Am luat notă în continuare de apariția unui număr limitat de cazuri de relocare ad-hoc în unele țări agreeate, în afara cadrului global de relocare al UNHCR, prin care refugiații relocați în cadrul unor astfel de scheme au beneficiat de condiții mai avantajoase față de cele disponibile persoanelor recunoscute ca refugiați prin procedurile naționale de azil.

UNHCR consideră că tratamentul diferențiat în ceea ce privește accesul la drepturi ordinare și specifice aplicat diferitelor categorii de persoane care au nevoie de protecție internațională sau refugiaților și cetățenilor țării gazdă poate să nu-și găsească justificare prin prisma legislației internaționale privitoare la drepturile omului și a principiului nediscriminării. Deși experiențele individuale de persecuție și ca refugiați pot fi diferite, nevoia de protecție internațională pentru categoriile de persoane menționate anterior poate fi la fel de individualizată, iar în cazul persoanelor ce beneficiază protecție subsidiară sau altă formă de protecție umanitară, deseori egală ca durată cu cea a refugiaților²¹. O problemă privește impactul tratamentului diferențiat asupra relațiilor stabilite în comunitate și asupra procesului de integrare al tuturor persoanelor de interes pentru UNHCR.

UNHCR recomandă ca beneficiarii formelor de protecție internațională, fie ei refugiați cu statut acordat prin Convenție, refugiați relocați sau persoane cărora le-a fost acordată protecție subsidiară sau altă formă de protecție umanitară, să beneficieze de tratament echitabil și de acces la toate drepturile și serviciile necesare pentru a facilita integrarea lor în țara gazdă.²² Acestea vor include dreptul la reîntregire familială și statut juridic sigur care nu fac obiectul unor revizuii frecvente. Biroul încurajează puternic toate guvernele să acorde persoanelor recunoscute ca având nevoie de protecție internațională aceleași drepturi cu privire la ocupare, acces la locuințe sociale și alte servicii publice în condiții egale cu cetățenii țării respective. Recomandăm ca acele guverne care nu au procedat în consecință să se oblige să revizuiască cadrul legal corespunzător statutului persoanelor cu protecție subsidiară în scopul de a depăși obstacolele privitoare la integrare sau tratament echitabil față de refugiați, care pot fi inerente în cazul prevederilor curente. Încurajăm,

¹⁸ Op. cit. nota 1 alin. (l). Vezi și Forumul Înaltului Comisariat, Cadru multilateral pentru înțelegerea relocării, FORUM/2004/6, 16 septembrie 2004, alin. 41.

¹⁹ Vezi și op. cit., nota 8, Capitolul 3.

²⁰ Op. cit., nota 13, Principiul Fundamental Comun Nr. 6.

²¹ UNHCR Comentarii adnotate la Directiva Consiliului CE 2004/83/CE din 29 aprilie 2004 privind standardele minime referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de statutul de refugiat sau persoanele care, din alte motive, au nevoie de protecție internațională și referitoare la conținutul protecției acordate (JO L 304/12 of 30.9.2004).

²² Op. cit., nota 3, alin. 4.

de asemenea, măsuri pozitive care urmăresc să prevină sau să compenseze orice dezavantaje cu care se confruntă refugiații datorită experiențelor din trecut de persecuție și refugiați sau datorită discriminării pe motiv de rasă sau origine etnică.

3.1. Naturalizarea

Articolul 34 al Convenției cu privire la Statutul refugiaților stipulează că statele vor facilita, în măsura în care este posibil, naturalizarea refugiaților prin urgentarea procedurilor de naturalizare și prin diminuarea, pe cât posibil, a costurilor și cheltuielilor acestor proceduri. În Europa, Convenția Europeană privind Cetățenia, stipulează că țările părți vor facilita dobândirea cetățeniei de către refugiații recunoscuți care au drept de ședere legală și au domiciliul stabil pe teritoriul acestora.²³

Naturalizarea încheie dimensiunea juridică a procesului de integrare, întrucât conduce la încetarea statutului de refugiat, conform prevederilor Articolului 1C (3) al Convenției cu privire la refugiați.²⁴ Aceasta poate semnifica, de asemenea, și sfârșitul procesului de integrare socio-culturală pentru fiecare refugiat în parte ce urmărește să dobândească cetățenia țării gazdă, ca expresie și recunoaștere a calității de membru cu drepturi depline și a apartenenței la țara respectivă.

Calea către naturalizarea unui refugiat nu este lipsită de probleme. În unele țări aflate în aria de responsabilitate a RREC, refugiații pot fi nevoiți să aștepte perioade luni de timp înainte de a îndeplini criteriile de eligibilitate pentru a solicita cetățenia. În această privință, nu se fac excepții pentru tratament preferențial în lumina statutului lor de refugiați. În țările unde acordarea de tratament preferențial este posibilă, timpul petrecut în așteptarea unei decizii privitoare la o solicitare de azil nu este întotdeauna luat în calculul perioadei de rezidență necesare anterior depunerii unei solicitări de cetățenie. Alte preocupări cu privire la anumite reglementări naționale ar putea fi legătura cu durata procedurilor de dobândire a cetățeniei, lipsa transparenței, absența dreptului de a contesta o decizie negativă luată referitor la o solicitare de acordare de cetățenie și absența sau disponibilitatea limitată a programelor de consiliere și a materialelor informative ușor de înțeles care să pregătească refugiații pentru interviurile sau testele de acordare a cetățeniei. Acolo unde serviciile de consiliere sunt disponibile, acestea se fac pe principii ad-hoc, prin intermediul voluntarilor sau pe bază de proiect.

UNHCR recomandă țărilor din Europa Centrală revizuirea conținutului și implementării legislației referitoare la naționalitate în scopul înlesnirii accesului la dobândirea cetățeniei de către refugiați. În conformitate cu bunele practici recomandăm să se aibă în vedere, acolo unde este necesar:

- tratarea condiției de refugiat ca un element favorabil în scopul procedurilor de acordare a cetățeniei;²⁵
- luarea în considerare a întregii perioade de rezidență autorizată într-o țară atunci când se stabilește eligibilitatea pentru acordarea cetățeniei, inclusiv timpul aferent procedurilor de azil;
- îndepărtarea sau diminuarea piedicilor de natură legală în calea naturalizării, cum ar fi orice cerință referitoare la deținerea unui loc de muncă pe o perioadă minimă, fără întreruperi, cerințe referitoare la perioada minimă de rezidență când aceasta depășește cinci ani, sau termene lungi de procesare a solicitărilor de acordare a cetățeniei;²⁶
- introducerea unor cerințe de cunoștințe generale și de limbă mai puțin stricte pentru refugiați, inclusiv acordarea de excepții de la asemenea cerințe pentru persoanele vulnerabile, precum persoanele în vârstă, supraviețuitoarii unor traume și persoanele analfabete;²⁷
- facilitarea, în măsura în care este posibil, a naturalizării copiilor refugiați;²⁸

²³ Vezi Articolul 4 (g) al Convenției Europene privind Cetățenia. Cu excepția Sloveniei, toate țările în responsabilitatea RREC au aderat la această Convenție. În Polonia însă, ea nu a fost ratificată.

²⁴ Op. cit., nota 3, alin. 40. Vezi și nota 9, alin. 20.

²⁵ Consiliul European, Comitetul Miniștrilor, Recomandarea Nr. R (84)21 privind dobândirea de către refugiați a cetățeniei țării gazdă. 1984

²⁶ Vezi și Adunarea Parlamentară a Consiliului European, Recomandarea 564 (1969) privind dobândirea de către refugiați a cetățeniei țării lor de rezidență.

²⁷ Vezi Consiliul European, Raport explicativ asupra Convenției Europene cu privire la Cetățenie, (ETS Nr. 166) alin. 52, Strasbourg, 1997.

²⁸ Comitetul Executiv al UNHCR, Concluzia cu privire la copiii supuși riscului, No 107 (LVII) - 2007, alin. (xvii).

- introducerea de proceduri simple, transparente și accelerate, renunțarea la solicitarea de documente ce nu pot fi obținute decât din țara de origine a refugiatului și diminuarea sau renunțarea la taxe procedurale, în special atunci când aceste taxe depășesc posibilitățile financiare ale refugiaților;²⁹
- sprijinirea dezvoltării serviciilor de consiliere legală și de altă natură sau a materialelor informative ușor de parcurs pentru a-i sprijini pe refugiați de-a lungul procesului de dobândire a cetățeniei, inclusiv depunerea solicitărilor, pregătirea și instruirea pentru susținerea oricărui examen de limbă sau de cunoștințe generale impus.

²⁹ Op. cit. nota 27, vezi și Articolul 25 al Convenției refugiaților cu privire la asistența administrativă.

4. Dimensiunea socio-economică a integrării

4.1. Locuințe

Comisia pentru Așezări Umane și Strategia Globală de Adăpost pentru anul 2000 definesc termenul „adăpost adecvat” ca însemnând „...intimitate adecvată, spațiu adecvat, siguranță adecvată, iluminare și ventilație adecvate, infrastructură de bază adecvată și locație adecvată în ceea ce privește munca și facilitățile de bază – toate la un cost rezonabil”³⁰. Poziția UNHCR este că, pe lângă faptul că este un drept fundamental al omului, o locuință sigură și accesibilă joacă un rol critic în determinarea stării de sănătate și a bunăstării de ansamblu și reprezintă o bază de la care refugiații pot porni în căutarea unui loc de muncă, pot restabili legăturile cu familia și pot intra în contact cu comunitatea largită.³¹ Deși asigurarea unei locuințe nu se numără printre Principiile Fundamentale Comune cu privire la Integrare, s-a susținut că Principiul Fundamental Comun 7 asigură contextul pentru a plasa politicile cu privire la locuințe într-un cadru al integrării.³² Acesta menționează că “forumurile comune, dialogul intercultural, educația cu privire la imigranți și cultura imigranților și condițiile de viață stimulatoare în mediul urban sporesc interacțiunea între imigranți și cetățenii statelor membre”.

Refugiații pot întâmpina multe obstacole în tentativele lor de a obține acces la locuințe adecvate în Europa Centrală. În plus față de problemele asociate cu deficitul general de locuințe la prețuri acceptabile în această regiune – care afectează inclusiv populația locală – refugiații pot duce lipsă și de resurse financiare suficiente, contacte sau cunoștințe pentru a identifica și obține locuințe decente și la prețuri acceptabile. În unele țări, aceștia pot să nu se califice pentru locuințe sociale subvenționate ca rezultat al unor prevederi legale sau administrative care leagă accesul la locuințe de cetățenie sau de durata rezidenței într-o țară sau într-o anumită locație. Ei se lovesc deseori de discriminare datorată ignoranței/necunoașterii drepturilor lor de către proprietarii publici sau privați sau din cauza rasismului și a xenofobiei. În țările unde locuințele sociale sunt puse la dispoziția refugiaților, acestea sunt adesea amplasate în zone urbane defavorizate sau în orașe unde oportunitățile de angajare sau atracțiile de bază pot fi insuficiente. În ceea ce privește locuințele la prețuri acceptabile în sectorul privat, acestea pot fi fie rău întreținute sau de calitate inferioară. Ele pot fi, de asemenea, inaccesibile refugiaților din cauza refuzului proprietarilor de a emite contracte de închiriere legale, pentru a evita plata impozitelor. Fără alte opțiuni, mulți refugiați ajung să locuiască în facilități colective de primire sau integrare pentru perioada maximă admisă de timp înainte de a se muta în locuințe private nesigure și substandard, închiriate invariabil la prețuri mari decât cele ale pieței. În lipsa unui contract formal de închiriere, aceștia se afla de obicei în imposibilitatea de a solicita subvenții pentru chirie sau ajutoare sociale, de a se înscrie la oficiile forțelor de muncă (furnizarea unei adrese permanente oficiale fiind o condiție obligatorie pentru o astfel de înscriere) sau de a obține documente de identitate care să dovedească rezidența legală sau domiciliul stabil în țara de azil.³³

Asigurarea accesului timpuriu la locuințe sigure și accesibile reprezintă, în mod cert, o provocare extraordinară în Europa. În Europa Centrală, privatizarea sistemului de locuințe sociale, declinul construcției de locuințe sociale noi și liberalizarea chiriilor pot accentua aceste provocări. În dezvoltarea strategiilor sau a programelor ce urmăresc satisfacerea nevoilor de locuințe pentru refugiați, este necesară o acțiune coordonată care să implice toți factorii interesați relevanți, inclusiv guvernele centrale, autoritățile locale, ONG-urile și rețelele sau grupurile comunitare. În acest scop, este necesar să se ia în considerare nu numai disponibilitatea locuințelor și caracteristicile specifice ale diferitelor piețe naționale de locuințe, dar și potențialul mai larg de integrare al unei zone în care refugiații s-ar putea stabili. Aceasta se interpretează ca incluzând o

³⁰ Oficiul Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului, CDESC Comentariul General Nr. 4: Dreptul la o locuință adecvată, Art.11 (1): 13/12/91.

³¹ Op.cit., nota 4, Capitolul 2.8, Un loc pe care să îl numești acasă: Accesul la locuințe sigure și accesibile.

³² Op. cit., nota 16, Capitolul 2: Problema locuințelor în mediul urban.

³³ Op. cit., nota 6.

FOTO: BÉLA SZANDELSZKY

O locuință sigură și accesibilă este un drept fundamental al omului

(acasă la o familie de refugiați din Ljubljana, Slovenia)

evaluare a condițiilor pieței muncii, oportunităților de angajare și educație, relațiilor în comunitate și disponibilității și atitudinii serviciilor sociale, inclusiv școli, centre de îngrijire pentru copii și facilități medicale necesare pentru integrarea refugiaților.³⁴

Materialul UNHCR Relocarea refugiaților: un manual internațional de primire și integrare conturează o serie de pași ce trebuie făcuți pentru a satisface efectiv nevoia de locuințe a refugiaților.³⁵ Acolo unde este indicat, guvernele și alți factori interesați sunt încurajați, printre altele, să ia în calcul:

a) Dezvoltarea de parteneriate și construirea capacității furnizorilor de locuințe

- conștientizarea și dezvoltarea de parteneriate cu proprietarii imobiliari din sectorul privat, agenții imobiliari, autoritățile din domeniul locuințelor publice, comunitățile de refugiați și ONG-urile implicate în promovarea, consilierea și acordarea de sprijin în domeniul locuințelor;
- organizarea de cursuri de formare pentru furnizorii publici sau de altă natură de locuințe sau susținătorii drepturilor refugiaților și luarea de măsuri pentru a se asigura că înțelegerea nevoilor și experiențelor refugiaților stă la baza luarea deciziilor de alocare a locuințelor și a proceselor administrative;
- consultarea refugiaților și reprezentării acestora în contextul elaborării sau revizuirii strategiilor naționale referitoare la locuințe.³⁶

b) Sprijin financiar și de altă natură orientat spre facilitarea accesului la locuințe

- acordarea de stimulente economice pentru proprietarii imobiliari din sectorul privat și public pentru a oferi spre închiriere imobile refugiaților, de exemplu prin intermediul acordării de subvenții guvernamentale sau acordarea de împrumuturi nerambursabile în vederea renovării sau efectuării de reparații, programelor de regenerare urbană sau unor scheme care să includă munca voluntară în renovarea sau reconstrucția locuințelor;

³⁴ Op. cit. nota 30, alin. 8 (f).

³⁵ Multe dintre recomandările de mai jos sunt extrase din Capitolul 2.8 privind Accesul la locuințe sigure și sunt disponibile în Manualul integrării publicat de UNHCR. Deși Manualul se axează în mod specific pe refugiați relocați, acesta include și multe recomandări care sunt aplicabile tuturor categoriilor de persoane care au nevoie de protecție internațională în ceea ce privește accesul la locuințe adecvate.

³⁶ Op. cit. nota 30, alin. 12.

- dezvoltarea de servicii de intermediere prin care o agenție guvernamentală sau un ONG desemnat să ofere proprietarilor din sectorul privat garanții la plata chiriilor, asigurări sau alte garanții referitoare la închirierile ce implică refugiați;
- oferirea de subvenții pentru plata chiriilor, împrumuturi nerambursabile sau rambursabile, pentru a face față oricăror cheltuieli de cazare ce trebuie plătite în avans. Acestea vor fi oferite la un nivel conform cu realitățile pieței locuințelor și cu situațiile specifice și dezavantajele cu care refugiații se confruntă pe piața locuințelor;
- renunțarea la obligativitatea prezentării unui contract de închiriere oficial la solicitarea unei subvenții pentru locuințe, cu condiția ca refugiații să poată demonstra ca nu pot face asta din motive pe care aceștia nu le pot controla.

c) Construirea capacității refugiaților

- includerea în cadrul cursurilor de orientare și a programelor individuale de integrare de informații referitoare la drepturile și responsabilitățile chiriașilor și proprietarilor, informații despre utilități și modalități de plată, scheme de deținere a locuințelor și servicii de asistență în domeniul locuințelor;
- acordarea de sprijin în vederea dezvoltării serviciilor comunitare ce oferă, printre altele, continuarea serviciilor de consiliere în domeniul locuințelor, informații și susținere despre fiecare caz în parte, inclusiv în legătură cu aspectele specifice ale unui contract de închiriere, odată ce refugiații s-au mutat din centrele de integrare administrate de guvern sau când se află în căutarea unei locuințe noi în situația relocării. Aceste servicii pot fi stabilite împreună cu ONG-urile care sprijină integrarea refugiaților sau ca parte a serviciilor integrate oferite cetățenilor care întâmpină dezavantaje pe piața locuințelor;
- implicarea voluntarilor cu cunoștințe locale pentru a oferi asistență practică refugiaților în căutarea de locuințe la prețuri acceptabile.

d) Alte aspecte

- asigurarea faptului că sunt puse în aplicare aranjamentele prioritare pentru ca refugiații vulnerabili, cum ar fi persoanele în vârstă, persoanele cu dizabilități fizice sau copiii să intre în posesia unor locuințe sociale, și în acest scop, modificarea legilor și politicilor referitoare la locuințe, dacă se dovedește necesar³⁷;
- detașarea înregistrării ca rezident permanent sau ca persoană în căutarea unui loc de muncă de orice cerință referitoare la furnizarea unui contract de închiriere legal;
- monitorizarea implementării măsurilor legale menite să prevină discriminarea și rasismul și abordarea barierelor structurale întâmpinate de refugiații aflați în căutarea de locuințe sigure și la prețuri acceptabile;
- revizuirea, acolo unde este necesar, a politicilor și practicilor la nivel național, regional și local în scopul de a înlătura obstacolele cauzate de cetățenie sau rezidență în procesul de accesare a locuințelor sociale sau a celor subvenționate de guvern și asigurarea conformității depline cu cerințele de egalitate și nediscriminare.

³⁷ Op. cit. nota no 30, alin. 8 (e).

4.2. Ocuparea

Concluzia UNHCR cu privire la integrarea locală încurajează toate statele care primesc refugiați să ia în considerare modul în care ocuparea în muncă a refugiaților și participarea lor activă la viața economică a țării de azil poate fi facilitată, printre altele, prin intermediul educației și al acumulării de deprinderi profesionale. Concluzia propune statelor să examineze legile și practicile proprii cu scopul de a identifica și înlătura, în măsura posibilităților, obstacolele existente în ocuparea refugiaților.³⁸ Recomandări similare pot fi găsite și în cadrul Principiilor Fundamentale Comune pentru Politica de Integrare a Imigranților în Uniunea Europeană care admite importanța ocupării ca “factor cheie al procesului de integrare ...axat pe participarea imigranților (și) pe contribuțiile imigranților la societatea gazdă”³⁹. Principiile fac referire în continuare la nevoia de a se lua “măsuri active pentru a se asigura că instituțiile publice, politicile, serviciile și locuințele, acolo unde este posibil, sunt disponibile imigranților”.

FOTO: BÉLA SZANDELSZKY

Ocuparea în muncă este una dintre cheile integrării refugiaților

(femeie la un curs de calificare profesională în Polonia)

Ocuparea în muncă este una dintre cheile integrării refugiaților. Prin intermediul activităților de monitorizare și al evaluărilor participative AGDM, UNHCR a identificat mai multe obstacole întâlnite de refugiați și persoanele cu protecție subsidiară în accesarea unor oportunități de angajare în Europa Centrală. Mulți refugiați se găsesc în imposibilitatea de a obține recunoașterea de către guverne și asociații profesionale a calificărilor profesionale și academice și a experienței profesionale anterioare, din cauza pierderii sau a lipsei documentelor relevante, a lipsei accesului la proceduri formale de certificare și acreditare sau din cauza cerințelor stricte de reacreditare care pot necesita contactul cu autoritățile din țara de origine, ceea ce în cazul refugiaților nu reprezintă o opțiune. De multe ori ei nu cunosc care sunt serviciile disponibile de recrutare, formare și plasarea forței de muncă. În consecință, mulți dintre ei ajung șomeri sau angajați în posturi sub nivelul lor de calificare. În cazul persoanelor care beneficiază de protecție subsidiară, acestea pot întâmpina și alte dificultăți în asigurarea unui loc de muncă din cauza permiselor de ședere pe termen scurt sau din cauza lipsei accesului la servicii orientate către obținerea unui loc de muncă/integrare.

Mulți refugiați reclamă că nu au o înțelegere deplină a drepturilor ce li se cuvin la locul de muncă. În consecință, aceștia sunt expuși unui risc sporit de exploatare sau abuz. Discriminarea pe piața muncii este o altă preocupare esențială pentru mulți refugiați care reclamă probleme în a accesa oportunitățile de ocupare ca rezultat al ignorării drepturilor lor de către angajatori sau de agențiile de plasare a forței de muncă sau din cauza xenofobiei și a rasismului. În ceea ce privește

³⁸ Op. cit., nota 1, alin. m (ii).

³⁹ Op. cit., nota 13, alin. 3.

activitățile independente, refugiaților pot să le lipsească informațiile și cunoștințele necesare referitoare la serviciile disponibile pentru demararea unei afaceri sau se pot afla în imposibilitatea de a oferi garanțiile necesare cerute de instituțiile bancare pentru a-și demonstra bonitatea și obține împrumuturi. Într-unele țări, dreptul de a practica activități independente pe baza unor profesii reglementate poate fi doar la îndemâna cetățenilor, excluzându-i astfel pe refugiați până la acordarea cetățeniei.

Materialul UNHCR Relocarea refugiaților: un manual internațional de primire și integrare, evidențiază o serie de pași ce urmează a fi parcurși în vederea asigurării independenței economice de către refugiați.⁴⁰ Acolo unde este indicat, guvernele și alți factori interesați sunt încurajați, printre altele, să ia în considerare⁴¹:

a) Dezvoltarea de parteneriate și construirea de capacități pentru actorii din procesul de ocupare

- dezvoltarea de parteneriate și realizarea de activități de promovare împreună cu partenerii importanți din sectorul public și privat, inclusiv agențiile de ocupare, angajatorii individuali, asociațiile patronale, furnizorii de formare și rețelele locale cu posibile implicații asupra oportunităților de ocupare;
- asumarea obligației de conștientizare a angajatorilor cu privire la validitatea proceselor de certificare/acreditare a refugiaților desfășurate la nivel național și a oricărui calificări obținute de refugiații participanți la cursuri de calificare profesională, de dobândire de deprinderi de bază sau oricărui alte cursuri dedicate exclusiv refugiaților;
- implementarea de măsuri menite să faciliteze recrutarea refugiaților prin organizarea de cursuri de limbă sau oferirea de asistență de altă natură, inclusiv inițierea și pregătirea potențialilor angajatori sau utilizarea de stimulente economice care să promoveze angajarea refugiaților ca persoane vulnerabile cu nevoi speciale.

b) Construirea capacității refugiaților

- introducerea de măsuri flexibile și eficiente pentru identificarea, evaluarea și validarea în etape incipiente a abilităților, competențelor și calificărilor refugiaților;⁴²
- includerea, în programele individuale de integrare sau a cursurilor de orientare, a evaluărilor abilităților și calificărilor deținute, exercițiilor de orientare pe piața muncii și oportunităților de calificare profesională și deprinderii de abilități pentru căutarea unui loc de muncă; un element al acestor programe poate implica consilierea și acordarea de sprijin pentru accesarea și utilizarea schemelor de înființare a unor mici afaceri;
- includerea, ca parte integrantă a cursurilor de limbă, a dezvoltării abilităților de comunicare ce corespund aspirațiilor individuale de angajare ale refugiaților sau experienței anterioară în muncă a acestora;
- conceperea de scheme de voluntariat și îndrumare care să facă legătura între refugiați și omologii locali din profesiile lor pentru a-i ajuta pe aceștia în procesul de orientare în domenii profesionale specifice, sprijini în căutarea unui loc de muncă și dezvoltarea de abilități și stabili legături cu angajatorii și alți profesioniști în domeniu;
- conceperea de scheme care să permită refugiaților să dobândească experiență și instruire la locul de muncă și să beneficieze de validarea și certificarea deprinderilor specifice muncii de către angajatorii locali;

⁴⁰ Op. cit. nota 4, Capitolul 2.9: Construirea de punți pentru auto-suficiența economică: Ocuparea în muncă și pregătirea profesională. Deși Manualul se axează în mod specific pe refugiați relocați, acesta include și multe recomandări care sunt aplicabile tuturor categoriilor de persoane care au nevoie de protecție internațională în ceea ce privește promovarea auto-suficienței și participării pe piața muncii.

⁴¹ Vezi și op. cit., nota 16, Capitolul 3: Integrarea economică. De asemenea, Comisia Comunităților Europene, Comunicarea privind o agendă comună a integrării: Cadrul pentru integrarea resortisanților țărilor terțe în Uniunea Europeană, COM (2005) 389 final, Bruxelles, 1.9.2005, Capitolul 2.3 și Anexa.

⁴² Consiliul Europei, Raport explicativ la Convenția Consiliului Europei/UNESCO privind recunoașterea calificărilor academice în Uniunea Europeană, adoptată la Lisabona în 11 aprilie 1997 și Recomandarea cu privire la Criteriile și procedurile de evaluare a calificărilor străine, adoptată de Comitetul Convenției privind Recunoașterea de la Lisabona din 6 iunie 2001. Vezi și op. cit. nota no 1, alin. (m) (iii).

- acordarea de sprijin pentru dezvoltarea de servicii comunitare care să ofere, printre altele, continuarea consilierii pentru angajare, informații și sprijin pentru cazuri punctuale, inclusiv în ceea ce privește contractele sau alte chestiuni legate de piața forței de muncă sau de activitățile independente, odată ce refugiații au părăsit centrele de integrare guvernamentale sau atunci când se află în căutarea unui nou loc de muncă. Serviciile de acest gen pot fi prestate de ONG-urile care oferă servicii de integrare sau ca parte a serviciilor de bază instituite pentru cetățenii care sunt afectați de dezavantaje pe piața forței de muncă;
- punerea în practică a unor scheme de demarare a unei afaceri care să promoveze activitățile independente pentru refugiați, inclusiv artă și meșteșuguri tradiționale.

c) Alte măsuri

- adoptarea de măsuri menite să ajute la construirea profilurilor profesionale ale refugiaților, monitorizarea participării refugiaților pe piața forței de muncă și depășirea barierelor în calea obținerii unui loc de muncă sau a desfășurării unei activități independente asociate cu lipsa accesului la servicii de îngrijire a copiilor la prețuri accesibile, educație preșcolară, “mijloace de trai”, servicii adecvate de transport sau servicii bancare și de credit;
- monitorizarea implementării prevederilor legale menite să prevină discriminarea și rasismul, abordarea barierelor structurale întâmpinate de refugiații în căutarea unui loc de muncă și promovarea oportunităților egale pentru toți la locul de muncă;
- revizuirea politicilor și practicilor guvernamentale de recrutare în scopul înlăturării obstacolelor în calea angajării în sectorul public, care provin din cerințele de naționalitate sau rezidență și asigurarea conformității depline cu cerințele referitoare la egalitate și nediscriminare;
- revizuirea prevederilor legale în scopul înlăturării restricțiilor legate de naționalitate, rezidență sau alte cerințe⁴³ ce afectează dreptul de a obține un loc de muncă sau a desfășura o activitate independentă în anumite domenii profesionale reglementate;
- revizuirea prevederilor legale în scopul înlăturării restricțiilor referitoare la dreptul de a obține un loc de muncă sau a desfășura o activitate independentă ce afectează persoanele cu statut de protecție subsidiară, inclusiv acele restricții care apar din durata scurtă de valabilitate a permiselor de ședere sau neîndeplinirea criteriilor pentru a beneficia de servicii de sprijin/integrare.

4.3. Educația pentru copiii și adulții refugiați

Educația este deopotrivă un drept în sine și un mijloc indispensabil pentru exercitarea altor drepturi ale omului. Privită ca un drept cu caracter stimulator, educația poate fi principalul vehicul pentru refugiați, fie ei adulți sau copii, de a scăpa de sărăcie și a deține mijloacele de care au nevoie pentru a se implica pe deplin în comunitatea din țara de azil⁴⁴. Concluzia UNHCR cu privire la integrarea locală menționează rolul educației și al dobândirii de abilități profesionale în facilitarea participării refugiaților la viața economică a țării gazdă. De asemenea, recunoaște și legătura dintre educație și soluțiile durabile în contextul necesității accesului la oportunități de educație pentru copiii refugiați.⁴⁵ Strategia pentru Educație a UNHCR accentuează în continuare rolul foarte important al activităților educaționale și recreative cu scopul de a readuce starea de normalitate și rutină în viața copiilor și adolescenților refugiați.⁴⁶

Principiul Fundamental Comun Nr. 5 pentru integrarea imigranților face referire la importanța deosebită a eforturilor în domeniul educației în scopul pregătirii imigranților și urmașilor acestora pentru “a avea mai mult succes și a participa mai activ în societate”. Măsurile propuse includ diversificarea programei școlare, măsuri de prevenire a rezultatelor sub așteptări și abandonului școlar prematur, accesul la educație superioară și măsuri de prevenire a delincvenței juvenile⁴⁷.

⁴³ Vezi și Concluzia EXCOM Nr. 50 (XXXIX) 1988, Concluzia Generală privind Protecția Internațională, alin. (k)

⁴⁴ Vezi Comitetul pentru drepturile economice, sociale și culturale al ONU, Comentariul General Nr. 13, Dreptul la educație (Articolul 13 of CDESC), Sesiunea XXI, 1999.

⁴⁵ Op. cit., nota 1, alin. n(iii).

⁴⁶ UNHCR, Strategia privind educația 2007-2009, Provocările și obiectivele de politici, Secțiunea privind sprijinul tehnic, Divizia Servicii Operaționale, iunie 2007. Vezi și Concluzia EXCOM privind copiii refugiați, Nr. 59, (XL) - 1989, alin. (f).

⁴⁷ Op. cit. nota 41, Capitolul 2.5.

Refugiații pot întâmpina multe dificultăți în ceea ce privește accesul la educație în Europa Centrală. În cazul refugiaților adulți, unii dintre ei nu au frecventat sau absolvit școli primare în țările lor de origine și, drept urmare, duc lipsă de deprinderi și calificări de bază, necesare pentru participarea la cursuri de formare profesională sau la alte programe educaționale ce vizează obținerea unui loc de muncă în anumite sectoare de activitate. Cei care duc lipsă de abilități primare de scriere și citire, întâmpină de obicei dificultăți majore în învățarea limbii țării gazdă sau în dobândirea altor deprinderi necesare traiului independent. În cazul refugiaților care au beneficiat de educație superioară, această poate să nu fie recunoscută din cauza pierderii sau a lipsei documentelor justificative, lipsei procedurilor care să permită autorităților competente din domeniul educației să facă evaluări corespunzătoare ale acestora sau din cauza obligației de validare a dovezile documentare ale acestor studii de către autoritățile din țara de origine – o opțiune care nu este disponibilă refugiaților.

FOTO: BÉLA SZANDELSZKY

Educația este deopotrivă un drept în sine și un mijloc indispensabil pentru exercitarea altor drepturi ale omului.

(clasă în școala primară Csapókerti din Debrecen, Ungaria)

În privința copiilor și tinerilor refugiați, mulți întâmpină probleme serioase la școală. Schimbările frecvente de domiciliu, în timpul procedurilor de azil și înaintea recunoașterii statutului, sunt de natură să cauzeze și să accentueze nesiguranța și pot împiedica participarea copiilor la procesul educațional. Probleme referitoare la obținerea unui loc pentru copiii refugiați în școlile din apropierea centrelor de primire sau cazare au fost deseori raportate către UNHCR și atribuite atitudinii discriminatorii practicate de conducerea școlilor și de cadrele didactice sau dificultății de a obține dovezi documentare ale formele de învățământ deja absolvite. În unele țări, cadrele didactice nu dețin expertiza necesară pentru preda grupurilor diversificate din punct de vedere etnic sau elevilor sau copiilor care au o altă limbă maternă decât cea vorbită în țara respectivă. Acolo unde sunt angajați profesori cu experiență, se poate ca școala să nu aibă acces la resurse educaționale specializate sau sprijin financiar suplimentar pentru a înlesni implicarea copiilor refugiați în activitățile școlare sau pentru a introduce diversitatea ca parte importantă a programei școlare. În timp ce unele țări iau măsuri pentru organizarea de cursuri pregătitoare de limbă, este posibil ca acestea nu fie suficiente ca durată sau intensitate pentru a permite copiilor și tinerilor să deprindă abilitățile necesare pentru a frecventa formele clasice de învățământ, inclusiv educația superioară. În absența cunoștințelor necesare de limbă, copiilor cu vârstă mai mare li se impune adesea înscrierea în clase inferioare nivelului corespunzător vârstei, dezvoltării intelectuale sau nevoilor lor – situație ce favorizează stigmatizarea și marginalizarea lor ulterioară.⁴⁸

⁴⁸ Op. cit., nota 6.

Agenda UNHCR în domeniul protecției cere statelor să acorde importanță educației primare și gimnaziale a refugiaților.⁴⁹ În primă instanță, îndemnăm guvernele din Europa Centrală să-și revizuiască reglementările în domeniul primirii pentru a fi sensibile la categoriile de vârstă.⁵⁰ Pentru a favoriza stabilitatea și caracterul previzibil în viața copiilor, autoritățile guvernamentale sunt sfătuite să limiteze schimbarea domiciliului familiilor solicitante de azil cu copii de vârstă școlară, doar la cazurile în care acest lucru este absolut necesar. Este necesară acordarea de sprijin specializat și orientat copiilor refugiați și familiile lor atât în stadiile incipiente ale procesului de examinare a cererilor de azil depus de copiii refugiați sau de familiile lor, cât și ulterior. Acest sprijin trebuie orientat către soluționarea nevoilor educaționale, psihologice, recreative și a altor nevoi specifice. Sprijinul trebuie de asemenea orientat către ajutorarea copiilor în vederea adaptării la sistemul de învățământ al țării gazdă, dobândirii abilităților lingvistice și remedierii efectelor întreruperii studiilor sau încetării dezvoltării intelectuale ca urmare a experiențelor anterioare ca refugiați și în exil.⁵¹

FOTO: IVAN GRIGOROV

Unii dintre refugiații adulți nu au frecventat sau absolvit învățământul primar

(învățând despre noua lor țară la centrul de integrare SAR din Bulgaria)

În acest scop, prevederea de resurse financiare suplimentare – sub formă de împrumuturi nerambursabile speciale – trebuie avută în vedere pentru școlile unde învață copii și tineri refugiați sau solicitanți de azil. Acolo unde asemenea fonduri sunt disponibile, autoritățile de resort trebuie să pună la punct un sistem de monitorizare a modului în care acestea sunt efectiv folosite de toate instituțiile de învățământ cu populație mixtă de elevi. Având în vedere rolul central al familiei în sprijinirea copiilor și tinerilor în vederea integrării, sunt necesare eforturi pentru a implica familiile de refugiați în sprijinirea copiilor și tinerilor în școli, printre altele, oferindu-le informații referitoare la sistemul de învățământ din țara gazdă, practicile de creștere a copiilor în ceea ce privește disciplina și supravegherea lor, cazurile de intimidare, rasism și presiune din partea colegilor.

Materialul UNHCR Relocarea refugiaților: un manual internațional de primire și integrare, evidențiază o serie de pași necesari în legătură cu educația copiilor și tinerilor refugiați⁵². Acolo unde este indicat, guvernele și ceilalți factori interesați sunt încurajați să ia în calcul, printre altele:

⁴⁹ UNHCR, Agenda protecției, Scopul 6, Secțiunea 2: Măsuri de îmbunătățire a cadrului pentru protecția copiilor refugiați, Departamentul de Protecție Internațională, octombrie 2003

⁵⁰ Op. cit., nota 10, alin. (b) iii.

⁵¹ Op. cit. nota 4, Capitolul 3.3: Investind în viitor: Copiii și tinerii refugiați.

⁵² Multe dintre recomandările de mai jos sunt extrase din Capitolul 3.3 privind copiii și tinerii refugiați din Manualul Problemele prioritare 4 & 5 privind educația și preocupările specifice ale adolescenților, Geneva, octombrie 2005, Comitetul Executiv al UNHCR, Copiii supuși riscurilor, Comitetul Permanent, a 38-a întâlnire, CE/58/SC/CRP 7, 22 februarie 2007 și Concluzia EXCOM al UNHCR Nr. 107 (LVIII) - 2007 cu privire la Copiii supuși riscurilor.

a) Serviciile de primire și integrare ce au în centrul preocupărilor lor copilul

- revizuirea reglementărilor cu privire la primire, cu scopul de a soluționa mai ales nevoile de educație, psihologice, recreative și de altă natură ale copiilor refugiați⁵³;
- evitarea mutării frecvente a familiilor solicitante de azil cu copii de vârstă școlară, cu excepția cazurilor în care acest lucru este absolut necesar.

b) Accesul la învățământ pentru copiii și tinerii refugiați

- instituirea de programe speciale de limbă și orientare în vederea pregătirii copiilor și tinerilor refugiați sau solicitanți de azil pentru integrarea completă în sistemul general de învățământ al țării gazdă și inițierea lor în cultura și structura socială a țării respective⁵⁴. Astfel de programe ar trebui puse la dispoziție chiar de la sosirea în țara de azil. În funcție de circumstanțele specifice, acestea pot fi implementate distinct de prevederile formale sau pot fi parte a unei reglementări flexibile, permițând copiilor și tinerilor refugiați să-și împartă inițial timpul între activități școlare generale și cele dedicate doar lor;
- aplicarea de criterii flexibile în determinarea nivelului la care urmează să fie înscriși copiii și tinerii refugiați în școli, având la bază dezvoltarea lor educațională și nevoile specifice, mai degrabă decât disponibilitatea diplomelor de absolvire;
- oferirea de asistență suplimentară copiilor și tinerilor refugiați în clase pentru a prevenii abandonul școlar prematur și pentru a face față nevoilor specifice de învățământ, prin intermediul cadrelor didactice cu pregătire bilingvă, predării bilingve și altor inițiative;
- asigurarea accesului la centre pentru preșcolari și grădinițe pentru copiii de vârste mici cât mai curând posibil după sosirea lor sau după depunerea solicitării de azil de către părinții lor;
- sprijinirea conceperii de activități extrașcolare recreative, sportive, culturale și de joacă pentru toți copiii și tinerii refugiați sau solicitanți de azil, inclusiv formarea de grupuri de tineri;⁵⁵
- realizarea de aranjamente educaționale și de instruire dedicate tinerilor refugiați care se apropie sau au împlinit vârsta majoratului, inclusiv accesul la împrumuturi nerambursabile și burse școlare în vederea finalizării studiilor sau dobândirii certificărilor necesare;
- oferirea, în cazul tinerilor refugiați care nu au absolvit școala primară, de sprijin special sau acces facil la cursuri de alfabetizare pentru adulți, cursuri de instruire, ucenicie și educație non-formală care să faciliteze dobândirea aptitudinilor de scriere și citire de bază și a altor deprinderi;
- elaborarea de proceduri în vederea evaluării corecte și rapide a gradului de îndeplinire de către refugiați a cerințelor relevante impuse pentru a avea acces la educație universitară și alte programe de învățământ superior, chiar și în cazurile în care calificările obținute nu pot fi demonstrate prin intermediul dovezilor documentare.⁵⁶

c) Construirea capacității furnizorilor de educație

- organizarea de cursuri de specializare pentru cadrele didactice care lucrează cu populații diversificate de elevi și conceperea unei programe și oferirea de resurse pedagogice care să ia în considerare particularitățile culturale;
- punerea la punct a unui sistem care să sprijine cercetarea pedagogică continuă a educației copiilor refugiați și monitorizarea implementării de programe pedagogice multiculturale, inclusiv absorbția de fonduri în acest scop de către toate instituțiile de învățământ cu populații diversificate de elevi.

⁵³ Op. cit. nota 10 alin. (b) iii.

⁵⁴ Op. cit., nota 28, alin. (h) xvii.

⁵⁵ Ibid, alin. (h) viii.

⁵⁶ Vezi Convenția Consiliului Europei/UNESCO privind recunoașterea calificărilor academice în regiunea europeană, adoptată la Lisabona în data de 11 aprilie 1997 (ETS Nr. 165) Art. VII. Vezi mai departe și Raportul explicativ la Convenția de la Lisabona și Recomandarea cu privire la Criteriile și procedurile de evaluare a calificărilor străine, adoptată de Comitetul Convenției privind Recunoașterea de la Lisabona din 6 iunie 2001 la Riga. De asemenea, alin. 30 of UNHCR Nota privind integrarea refugiaților în Uniunea Europeană.

d) Alte probleme

- pe baza consimțământului părinților, elaborarea de planuri individuale de integrare pentru copii și tineri, în vederea identificării nevoilor lor educaționale și de sprijin și punerii lor în legătură cu servicii educaționale, de petrecere a timpului liber, recreative sau de asistență pentru copii.

În ceea ce privește refugiații adulți care nu au absolvit școala primară, UNHCR dorește să sublinieze, printre altele, următoarele:

- promovarea dezvoltării de programe de alfabetizare de către instituții de învățământ specializate pentru refugiații adulți fără educație primară, având în vedere rolul alfabetizării ca abilitate necesară în sine și ca fundație pentru alte deprinderi de viață;⁵⁷
- satisfacerea altor nevoi educaționale de bază ale refugiaților tineri și adulți prin intermediul instruirii profesionale și de altă natură, dezvoltarea oportunităților de voluntariat și plasare a forței de muncă, educație non-formală sau programe de orientare în domeniul sănătății, mediului, vieții de familie sau altor aspecte, sau prin intermediul uceniciei;
- elaborarea unor reglementări flexibile, inclusiv clase dedicate pentru femei, care să încurajeze participarea femeilor refugiate, care nu au absolvit școala primară, la activități de învățământ sau instruire care să ajute la deprinderea unor abilități fundamentale de trai, inclusiv deprinderea de citi și scrie;
- organizarea de cursuri de instruire specializate pentru cadrele didactice sau alți angajați care lucrează cu refugiați adulți și elaborarea unei programe care să includă deopotrivă aspecte culturale și resurse didactice sau de formare;
- tratarea refugiaților într-un mod cât mai favorabil în ceea ce privesc taxele de școlarizare, alte taxe aferente educației sau acordarea de burse școlare pentru studii universitare și continuarea studiilor.

⁵⁷ Conferința Mondială pe tema Educației pentru Toți, Declarația Mondială pe tema Educației pentru Toți, (Thailanda, martie 1990), Articolul 5.

4.4. Sănătatea

Sănătatea este un drept fundamental al omului, indispensabil pentru exercitarea altor drepturi ale omului. Fiecare ființă umană este îndreptățită să se bucure de cele mai înalte standarde de sănătate care asigură un trai demn⁵⁸. Refugiații se confruntă deseori cu probleme de sănătate fizică și mentală în plus față de cele ale populației generale, din cauza experiențelor trecute produse de traumele și persecuția la care au fost supuși și refugierii. În cazul refugiaților relocați, este posibil ca aceștia să aibă nevoi suplimentare de asistență medicală ca rezultat al accesului limitat la programele de asistență medicală profilactică sau de altă natură, privării îndelungate de resursele de bază necesare unei bune stări de sănătate sau condițiilor inadecvate de tratament din țara de origine⁵⁹.

Refugiații se pot confrunța cu numeroase probleme în demersurile lor de accesare a serviciilor de asistență medicală în Europa Centrală. Deși conform prevederilor Directivei privind calificarea, ei au acces la serviciile de asistență medicală în aceleași condiții de eligibilitate ca și cetățenii,⁶⁰ acest acces poate fi limitat la serviciile de bază și de urgență și nu include și asistența medicală complexă. Mulți refugiați nu sunt familiarizați cu sistemele de sănătate din țările gazdă.

FOTO: BÉLA SZANDELSZKY

Accesul refugiaților poate fi refuzat la servicii medicale de bază și de urgență

(cabinetul medical din centrul de primire Bicske, Ungaria)

În absența cunoștințelor de limbă sau a accesului la servicii de interpretare și traducere, aceștia se află adesea în imposibilitatea de a comunica cu personalul de specialitate și a fi direcționați către tratamentul corespunzător. Este posibil ca furnizorii de servicii medicale să nu cunoască tipul de documentație utilizat pentru a verifica dacă refugiații sunt îndreptățiți la asigurare medicală sau nu, și, drept urmare, pot refuza să trateze sau să trimită refugiații la medici specialiști. În țările în care participarea la programe de integrare, cum ar fi cursurile de limbă, este obligatorie, refugiații cu nevoi speciale care nu se pot prezenta la cursuri (persoane în vârstă sau victime ale torturii și traumelor) riscă să piardă acoperirea poliței de asigurare de sănătate, deși sunt mari șanse ca aceștia să aibă nevoie de asistență medicală și șanse reduse să aibă un loc de muncă. În cazul supraviețuitorilor torturii sau traumelor, este posibil ca tratamentul medical de specialitate să fie disponibil doar în orașele capitale sau în centrele cazare sau poate fi inadecvat ca intensitate și calitate. Plângeri cu privire la atitudinea xenofobă sau discriminatorie a doctorilor sau altor

⁵⁸ Comitetul pentru drepturile economice, sociale și culturale, Comentariul General Nr. 14 (2000), Dreptul la cel mai înalt standard de sănătate (Articolul 12, Convenția Internațională cu privire la drepturile economice, sociale și culturale).

⁵⁹ Op. cit. nota 4, Capitolul 2.10: Un început sănătos: Accesul la asistență medicală.

⁶⁰ Op. cit. nota 5, Art. 29.

angajați au fost înregistrate de UNHCR, la fel și anumite plângeri ce vizează anumiți doctori sau asistenți medicali care așteaptă “atenții” în cazul operațiilor majore sau al nașterilor.⁶¹

Materialul UNHCR Relocarea refugiaților: un manual internațional de primire și integrare, evidențiază o serie de pași necesari în legătură cu planificarea și sprijinirea unui start sănătos pentru refugiați⁶². Acolo unde este indicat, guvernele și alți factori implicați sunt încurajați să ia în considerare, printre altele:

a) Construirea capacității furnizorilor de servicii de sănătate

- organizarea de cursuri de pregătire și de programe educaționale pentru profesioniști din domeniul sănătății care lucrează cu refugiați pentru a-i sensibiliza asupra nevoilor și experiențelor acestora și pentru construirea capacității lor de a oferi un tratament adecvat și eficace;
- finanțarea dezvoltării de servicii comunitare de interpretare, inclusiv cursuri de instruire pentru interpreții din comunitate, pentru a facilita comunicarea între noii refugiați recunoscuți sau refugiații cu nevoi speciale și profesioniștii din domeniul sănătății;
- înființarea de servicii tip „help-desk” care să pună la dispoziție informații sau clarificări pentru profesioniștii din domeniul sănătății cu privire la drepturile refugiaților la asistență medicală și servicii conexe.

b) Construirea capacității refugiaților

- includerea educației medicale de bază și a inițierii în sistemul de asistență medicală și în drepturile referitoare la asistența medicală în țara gazdă în activitățile de învățare a limbii sau de orientare culturală;
- sprijinirea dezvoltării serviciilor comunitare care pun la dispoziție, printre altele, consiliere, informare și promovare în probleme de sănătate, în funcție de fiecare caz în parte, inclusiv în legătură cu accesul la tratament medical specializat odată ce refugiații s-au mutat din centrele guvernamentale de integrare. Aceste servicii pot fi delegate ONG-urilor care oferă servicii de integrare sau ca pot fi prestate ca parte a serviciilor instituite pentru cetățenii cu nevoi speciale de asistență medicală.

c) Oferirea de asistență orientată și sprijin specializat

- acoperirea costurilor serviciilor complexe stomatologice, oftalmologice și de altă natură și serviciilor medicale de specialitate ca parte a schemelor de asistență medicală gratuită pentru refugiați în timpul fazei inițiale a procesului de integrare;
- oferirea de asigurare medicală gratuită refugiaților cu nevoi speciale atât timp cât aceștia se află în imposibilitatea de a-și acoperi cheltuielile de asistență medicală prin mijloace proprii și dincolo de faza inițială a procesului de integrare;
- asigurarea asistenței medicale și psiho-sociale orientate pentru femeile și fetele expuse la riscuri pentru a facilita recuperarea și integrarea acestora în țara gazdă;
- furnizarea de asistență specializată, consiliere și alte servicii refugiaților care au avut de suferit de pe urma torturii și a traumelor, inclusiv mediatori transculturali și interpreți pentru ca aceștia să poată beneficia de sprijin de specialitate;⁶⁴
- ca parte a cursurilor de orientare, de limbă sau altor programe educaționale, furnizarea de educație în domeniul sănătății, inclusiv informații referitoare la sănătatea reproducției, către tinerii refugiați, inclusiv minorii neînsoțiți sau alți minori care se apropie de vârsta majoratului.

⁶¹ Op. cit., nota 23.

⁶² Multe dintre recomandările de mai jos sunt extrase din Capitolul 2.10, Un început sănătos: Accesul la asistență medicală din Manualul integrării.

⁶³ Vezi Comitetul Executiv al UNHCR, Concluzia Nr. 105 (LVII) - 2006, Femeile și fetele supuse riscurilor, alin. (p) v.

⁶⁴ Op. cit. nota 3, alin. 23-25.

d) Alte măsuri

- revizuirea politicilor și practicilor furnizorilor de servicii medicale pentru a asigura lipsa discriminării și accesul la asistență medicală adecvată, specializată și la prețuri accesibile pentru refugiați, în baza egalității cu cetățenii țării gazdă aflați într-o situație similară;⁶⁵
- emiterea de carduri de asigurare medicală la scurt timp după recunoașterea statutului, într-un format recunoscut de către furnizorii de servicii medicale de bază. Aceasta ar trebui să specifice în mod clar eligibilitatea refugiaților pentru servicii de asistență medicală, inclusiv asigurare medicală suplimentară, după caz.

4.5. Ajutoare și Protecție Socială

Declarația Universală a Drepturilor Omului prevede dreptul la un standard de viață adecvat sănătății și bunăstării tuturor, inclusiv alimente, îmbrăcăminte, locuințe și asistență medicală, precum și serviciile sociale necesare și dreptul la protecție în caz de șomaj, boală, dizabilitate... vârstă înaintată sau lipsa altor mijloace de trai în circumstanțe pe care nu le pot controla.⁶⁶ În cazul refugiaților, Articolele 23 și 24 ale Convenției cu privire la refugiați tratează în mod specific drepturile acestora în ceea ce privește ajutoarele sociale și asistența publică și protecția socială.

FOTO: IVAN GRIGOROV

Mulți refugiați ajung să trăiască în condiții de sărăcie și cu frica permanentă că vor rămâne fără un adăpost

(distribuirea de ajutoare în sediul Crucii Roșii din Sofia, Bulgaria)

Principala provocare pentru multe țări din Europa Centrală a fost să pună la punct scheme de asistență financiară la un nivel care să descurajeze dependența, oferind în același timp posibilitatea refugiaților să ducă un trai demn și să-și satisfacă nevoile materiale imediate, în așteptarea recunoașterii statutului și până la momentul la care aceștia sunt capabili să se întrețină singuri și să ducă un trai independent. În cazul unei țări, asistența este oferită în mare parte în natură pe durata etapei inițiale a integrării și până în momentul la care persoanele se mută în locuințe pe cont propriu. Acest fapt a fost adesea reclamat de către refugiați ca fiind insuficient comparativ cu ceea ce au nevoie pentru satisfacerea nevoilor de bază. Drept urmare, unii refugiați aleg să lucreze ca muncitori necalificați în loc să participe la activitățile de integrare, cum ar fi cursurile de limbă și orientare culturală care le-ar oferi posibilitatea pe termen mediu să-și valorifice la maxim potențialul de angajare, în conformitate cu abilitățile și aspirațiile lor. În alte țări în care asistența este asigurată la un nivel echivalent cu salariul minim pe economie, este posibil ca acesta să nu fie suficient pentru a acoperi cheltuielile efective de trai, în special în cazul în care nu există subvenții disponibile pentru costurile chiriilor practicate de sectorul privat. În lipsa accesului la rețele informaționale de asistență, mulți refugiați ajung să trăiască în condiții de sărăcie și cu frica permanentă că vor rămâne fără un adăpost: o situație care poate compromite grav procesul de integrare.

⁶⁵ Op. cit. nota 58, alin. 12(b), 18 & 19.

⁶⁶ Articolul 25, Declarația Universală a Drepturilor Omului.

Agenda pentru Protecție a UNHCR stipulează instituirea de programe de asistență pentru refugiați care să integreze strategii de auto-susținere și motivare. Acolo unde este cazul, guvernele și ceilalți factori interesați sunt încurajați să ia în considerare, printre altele:⁶⁷

- asigurarea faptului că sumele oferite pentru a susține veniturile refugiaților sunt la un nivel adecvat pentru satisfacerea nevoilor de bază în ceea ce privește locuințele, hrana, transportul, îmbrăcămintea și educație, în timp ce refugiații iau parte la programele de integrare. Astfel de prevederi trebuie să ia în calcul și să reflecte costurile suplimentare pe care refugiații le pot suporta în vederea recunoașterii statutului și stabilirea lor în țara gazdă;
- instituirea de împrumuturi speciale sau scheme de plăți singulare în bani sau în natură pentru acoperirea cheltuielilor personale sau de gospodărire la mutarea refugiaților în locuințe independente în cadrul comunității;
- garantarea faptului că sumele oferite pentru a susține veniturile refugiaților și schemele de susținere a integrării sunt implementate pentru refugiații cu nevoi speciale, inclusiv refugiații ajunși la vârsta pensionării (în cazul în care aceștia nu pot îndeplini criteriile de pensionare), minorii neînsoțiți, părinții singuri cu copii în grijă, refugiații cu dizabilități și refugiații cu probleme acute de sănătate fizică și psihică ca urmare a torturii și traumelor suferite în trecut;
- organizarea de cursuri de pregătire pentru personalul guvernamental responsabil cu administrarea programelor de susținere a venitului, în scopul de a-i sensibiliza la nevoile speciale ale refugiaților și conștientizării lor cu privire la drepturile refugiaților la protecție socială;
- sprijinirea dezvoltării de servicii comunitare care să ofere, printre altele, servicii de consiliere, informare și susținere cu privire la chestiunile individuale de protecție socială, inclusiv cu privire la accesul la ajutoare sau alte forme de asistență pentru grupurile cu nevoi speciale. Aceste servicii pot fi delegate ONG-urilor care oferă servicii de integrare sau pot fi prestate ca parte a serviciilor de bază de asistență socială.

⁶⁷ Multe dintre aceste recomandări au fost extrase din Capitolul 2.4 din Manualul integrării privind Satisfacerea nevoilor materiale imediate: susținerea veniturilor și resursele de stabilire.

5. Integrarea socio-culturală

Concluzia EXCOM Nr.104 cu privire la integrarea locală stipulează conținutul integrării socio-culturale ca proces bidirecțional fundamentat pe valorile diversității, nediscriminării și toleranței. Concluzia încurajează implementarea de politici împotriva discriminării, activități de conștientizare pentru a favoriza înțelegerea și dezvoltarea de politici sociale și acte normative adecvate care să permită refugiaților să participe în mod activ la viața civică, economică socială și culturală a țării gazdă. Aceasta accentuează în continuare importanța unității și a reîntregirii familiei.⁶⁸

FOTO: TUDOR VINTILOIU

Integrarea socio-culturală este un proces bidirecțional fundamentat pe valorile diversității, nediscriminării și toleranței.

(întâlnire în sediul ONG-ului ARCA în București, România)

Unele dintre Principiile Fundamentale Comune cu privire la Politica de Integrare a Imigranților în Uniunea Europeană sunt în egală măsură relevante pentru integrarea socio-culturală. Acestea se referă la acumularea de cunoștințe de bază referitoare la limba, istoria și instituțiile țării gazdă,⁶⁹ eforturile în domeniul educației în vederea pregătirii oamenilor pentru participarea la viața socială,⁷⁰ tratamentul egal și protecția împotriva discriminării⁷¹, dialogul inter-cultural⁷² și participarea la procesul democratic și la formularea politicilor și măsurilor de integrare⁷³. Secțiunea următoare abordează probleme care țin de limbă și orientarea culturală, participare și unitatea și reîntregirea familiei.

⁶⁸ Op. cit. nota 1, alin. (n).

⁶⁹ Principiul Fundamental Comun No 4.

⁷⁰ Principiul Fundamental Comun No 5.

⁷¹ Principiul Fundamental Comun No 6.

⁷² Principiul Fundamental Comun No 7.

⁷³ Principiul Fundamental Comun No 9.

5.1. Învățarea limbii și orientarea culturală

Învățarea limbii și acumularea de cunoștințe de bază despre țara gazdă reprezintă cerințe de bază pentru obținerea independenței și auto-susținerii, precum și pentru a deveni parte a comunității locale. Ele reprezintă, de asemenea, mijloace prin refugiații pot să își recâștige siguranța, demnitatea și stima de sine⁷⁴. Există o serie de factori care pot afecta abilitatea refugiaților de a învăța limba sau cultura țării gazdă, inclusiv educația urmată și familiarizarea cu mediul școlar, vârsta, sexul, sănătatea fizică și mentală, traumele și tortura anterioare suferite, responsabilitățile familiale și circumstanțele economice sau locative. Factorii externi pot fi legați de disponibilitatea personalului calificat, de măsura în care programa analitică acoperă nevoile refugiaților cu cerințe educaționale speciale și de disponibilitatea sistemelor de asistență care oferă oamenilor posibilitatea de a participa la cursuri de limbă și orientare culturală, inclusiv îngrijirea copiilor, costurile de transport sau susținerea corespunzătoare a venitului.

Deși ce orientarea culturală și dobândirea cunoștințelor de limbă reprezintă elemente centrale ale politicilor și programelor guvernamentale de integrare în Europa Centrală, există o serie de preocupări cu privire la potrivirea și eficacitatea prevederilor curente. În ceea ce privește învățarea limbii, în unele țări cursurile pot fi disponibile doar pentru un număr limitat de ore care nu este suficient pentru dobândirea cunoștințelor de bază sau înțelegerea profundă a limbii țării gazdă. În cele mai multe cazuri, perioada de timp în care refugiații pot urma cursuri gratuite de limbă este limitată la un an de la dobândirea statutului. În consecință, cei care nu pot participa la cursuri din motive de sănătate, familiale sau alte motive în prim an de la recunoașterea statutului de refugiat, nu mai pot beneficia de alte oportunități de a învăța limba și cultura țării gazdă. În plus, cursurile de limbă pot fi organizate doar la nivelul de bază. În consecință, mulți refugiați nu reușesc să dobândească deprinderile de limbă necesare pentru continuarea educației sau deținerea unui loc de muncă în care cunoștințele avansate de limbă reprezintă condiții prealabile obligatorii. În ceea ce privește cursurile de orientare culturală, s-a semnalat că unele dintre ele au doar foarte puțin de-a face cu experiențele vieții de zi cu zi sau cu nevoile refugiaților.

Alte preocupări sunt legate de numărul limitat de cadre didactice calificate și absența sprijinului specializat pentru învățarea limbii și orientarea culturală a celor cu nevoi speciale, cum ar fi persoanele în vârstă, supraviețuitori ai torturii și traumelor, persoanele lipsite de educație primară sau femeile cu copii în îngrijire. Lipsa unor reglementări flexibile care să permită celor care au un loc de muncă să urmeze cursurile de limbă și orientare culturală în afara orelor de program sau la sfârșit de săptămână reprezintă de asemenea o preocupare. În țările în care participarea este obligatorie și plățile care sprijină veniturile nu sunt suficiente pentru a face față nevoilor de bază, refugiaților și familiilor lor nu le rămâne altă posibilitate decât să renunțe la oportunitatea de a învăța limba sau de a participa la cursurile de orientare culturală, pentru a putea munci ca să supraviețuiască. Lipsa măsurilor speciale care să favorizeze participarea femeilor refugiate la activități de formare și orientare reprezintă de asemenea o problemă care impune o analiză imediată. În absența claselor doar pentru femei, femeile refugiate care provin din societăți segregate pe criterii de sex nu au la dispoziție prea multe variante, decât să renunțe la dobândirea cunoștințelor de limbă sau a altor abilități. Același lucru se poate întâmpla și în cazul femeilor cu responsabilități de familie/persoane aflate în întreținere, în cazul în care nu se pun la dispoziție servicii de îngrijire a copilului sau de altă natură.

⁷⁴ Op. cit., nota 4, Capitolul 2.6: Favorizarea comunicării independente: programele de cursuri de limbă pentru refugiații relocați adulți.

Învățarea limbii țării gazdă este și un mijloc de a redobândi siguranța, demnitatea și respectul de sine

(perete din „Școala Albastră” din Praga, Republica Cehă)

Materialul UNHCR Relocarea refugiaților: un manual internațional de primire și integrare evidențiază o serie de pași necesari în legătură cu planificarea și sprijinirea învățării limbii de către refugiați⁷⁵. Acolo unde este indicat, guvernele și alți factori interesați sunt încurajați să ia în considerare, printre altele:

- implicarea refugiaților în planificarea, implementarea și evaluarea activităților de învățare care sunt relevante pentru viața lor de zi cu zi și nevoilor lor ca părinți, consumatori, cetățeni, angajați și așa mai departe;
- oferirea de oportunități permanente pentru învățarea limbii și dincolo de primul an de la recunoașterea statutului, inclusiv, printre altele, în legătură cu alte activități, cum ar fi pregătirea profesională, plasamentul la locul de muncă, voluntariatul și așa mai departe;
- coordonarea de măsuri flexibile și de scheme de cursuri de limbă care să aibă în vedere nevoile culturale, cum ar fi programe dedicate exclusiv femeilor sau altor grupuri speciale, scheme de muncă sau la domiciliu și cursuri sau programe de îndrumare și formare în afara orelor de program derulate de cadre didactice plătite sau voluntari instruiți;
- oferirea de opțiuni de învățarea avansată a limbii și de continuare a educației pentru refugiați interesați, în cooperare cu furnizorii de educație de bază;
- dezvoltarea de resurse educaționale specializate, inclusiv a programei pentru predarea limbii naționale refugiaților, programe de formare și dezvoltare profesională pentru cadrele didactice și instrumente de învățare a limbii care să facă uz de metodele interactive de învățare și care să implice o gamă variată de materiale în formă tipărită sau audio-video.

FOTO: LIBA TAYLOR

Guvernele sunt încurajate să elaboreze o programă specializată pentru predarea limbii (limbilor) naționale către refugiați

(cursuri de limbă în centrul de integrare Straz în Republica Cehă)

Cursurile de orientare culturală se pot dovedi eficace în transmiterea de deprinderi și cunoștințe esențiale despre cultura și valorile societății gazdă, dacă:

- în timpul etapelor preliminare ale programelor de integrare, sunt oferite într-o limbă care să fie înțeleasă de către refugiați sau cu ajutorul interpreților calificați, în ultimă instanță;
- sunt axate pe dobândirea de către participanți a abilităților necesare satisfacerii nevoilor și depășirii provocărilor de zi cu zi;
- implică învățarea prin experiențe practice;

⁷⁵ Aceste recomandări sunt extrase din Capitolul 2.6 privind cursurile de limbă pentru refugiați relocați adulți din Manualul integrării publicat de UNHCR.

- folosesc metode interactive de învățare cum ar fi discuțiile, lucrul în grup și jocuri de rol;
- sunt disponibile pe suporturi multiple și oferă multiple experiențe de învățare care iau în considerare abordările culturale ale învățării, nivelul de alfabetizare și educație și nevoile speciale;
- se limitează la probleme relevante pentru stadiul specific al procesului de integrare;
- iau ca punct de plecare pentru învățare experiența din țara de origine a refugiaților și implică, după caz, membri ai comunităților stabilite de refugiați în derularea programelor de orientare culturală.⁷⁶

În dezvoltarea cursurilor de orientare culturală, UNHCR propune guvernelor și celorlalți factori interesați să ia în calcul:

- structurarea cursurilor de orientare culturală ca parte integrantă programelor de învățare a limbii sau de integrare. În cadrul acestor scheme, învățarea limbii și gestionarea punctuală a cazurilor prin intermediul programelor individuale de integrare pot servi ca bază pentru consolidarea și extinderea lor permanentă, pe baza informațiilor furnizate prin intermediul cursurilor de orientare culturală.
- implicarea voluntarilor și a furnizorilor de servicii de bază, inclusiv angajații în contact direct cu publicul, în desfășurarea activităților de orientare culturală. O astfel de implicare nu numai că ar facilita orientarea refugiaților către servicii speciale și programe comunitare, dar ar putea contribui și la conștientizarea furnizorilor de servicii și al comunităților locale cu privire la profilul și caracteristicile refugiaților, promovând astfel înțelegerea și acceptarea reciprocă.

FOTO: LIBA TAYLOR

În marea majoritate a cazurilor, perioada de timp în care refugiații pot să participe la cursurile de limbă este limitată la un an de la data recunoașterii statutului

(cursuri de limbă în centrul de integrare Straz în Republica Cehă)

- dezvoltarea de resurse, manuale de informare și cursuri de formare care să îmbunătățească abilitatea voluntarilor și a personalului implicat în prestarea serviciilor de bază de a contribui la cursurile de orientare și de oferi sprijin în vederea orientării în afara cadrului oferit de programele individualizate;
- dezvoltarea de resurse care să permită refugiaților să experimenteze în practică valorile, cultura și serviciile publice disponibile în țările gazdă prin încurajarea interacțiunii cu furnizorii de servicii și membrii comunității în diferite conjuncturi (școli, instituții de cult, centre comunitare, instituții publice, etc.) și promovarea participării refugiaților la schemele de voluntariat și îndrumare.

⁷⁶ Ibid, pp. 144-145.

5.2. Construirea de punți și favorizarea participării

Concluzia EXCOM Nr. 104 încurajează implementarea de activități care să promoveze aspectele pozitive ale unei societăți diversificate și interacțiunea dintre refugiați, populația locală, societatea civilă și organizațiile pentru refugiați. Aceasta reprezintă și o temă principală a Principiilor Fundamentale Comune cu privire la integrarea imigranților ce identifică interacțiunile frecvente dintre migranți și cetățeni ca mecanisme fundamentale ale integrării și încurajează participarea imigranților în procesul democratic, precum și la formularea măsurilor și politicilor referitoare la integrare. Tematica participării civice este de asemenea tratată în prima ediție a Manualul Integrării pentru elaboratorii de politici și practicieni.⁷⁷

UNHCR s-a arătat preocupat și de neimplicarea refugiaților în proiectarea, implementarea sau evaluarea programelor și activităților de integrare în Europa Centrală. În ceea ce privește participarea în cadrul proceselor sociale sau politice de mai mare amploare, mulți refugiați rămân prizonieri la marginea societății gazdă, lipsiți de cunoștințele și mijloacele necesare pentru a lua parte la procesele locale, regionale sau naționale. În unele țări, în absența dreptului de vot și de a candida pentru funcții la nivel local sau regional, unii refugiați pot să aștepte perioade lungi de timp și să treacă prin proceduri complexe până în momentul în care le este acordată cetățenia și implicit dreptul de a lua parte la procese politice oficiale.

FOTO: TUDOR VINTILOIU

Abordările participative și ale dezvoltării comunității sporesc capacitatea refugiaților de a se integra la nivel local

(întâlnire a Asociației Femeilor Refugiate OFRR în România)

Biroul a mai observat nivelul limitat de implicare al comunităților și instituțiilor locale în procesul de integrare a refugiaților în această regiune. Ele au doar rareori oportunitatea de a avea un cuvânt de spus cu privire la conținutul inițiativelor legate de integrare și un rol limitat sau absent în implementarea lor. Așa cum a fost afirmat de către Consiliul Uniunii Europene în anul 2007, procesul de integrare are loc, în mare parte, la nivel local⁷⁸. Lipsa implicării comunității nu este numai o deficiență majoră, ci reprezintă și un impediment considerabil în calea integrării refugiaților.

Lipsa sau prezența limitată a dialogului și a interacțiunii între refugiați și comunitățile locale și în cadrul societăților care primesc refugiați a avut efecte variate, alimentând un climat public caracterizat prin neîncredere, prejudecăți și discriminare în această regiune. UNHCR a primit rapoarte referitoare la anumiți furnizori de servicii publice, cum ar fi practicienii din domeniul sănătății sau proprietari imobiliari, care au refuzat să ofere servicii refugiaților. Au existat de asemenea rapoarte referitoare la refugiați care au făcut obiectul abuzurilor verbale datorită modului în care se îmbracă sau vorbesc. În unele țări, problemele din societate sunt atribuite prezenței solicitanților de azil și refugiaților, fără însă a se prezenta dovezi concrete care să susțină acuzele populației.

⁷⁷ Direcția Generală Justiție, Libertate și Securitate, Manual privind integrarea pentru elaboratorii de politici și practicieni, Comunitățile Europene, 2004, Capitolul 2: Participarea Civică.

⁷⁸ Consiliul Uniunii Europene, Concluziile Consiliului: Consolidarea politicilor în domeniul integrării în Uniunea Europeană,

Integrarea este un proces interactiv ce implică deopotrivă refugiații, cetățenii și instituțiile statelor gazdă. Rezultatul final este crearea unei societăți care este deopotrivă diversificată și deschisă, unde oamenii pot forma o comunitate în ciuda diferențelor dintre ei. Materialul UNHCR Relocarea refugiaților: un manual internațional de primire și integrare evidențiază o serie de pași necesari în legătură cu crearea unor societăți primitoare pentru refugiați⁷⁹. Acolo unde este indicat, guvernele și alți factori implicați sunt încurajați să ia în considerare, printre altele:

- asigurarea faptului că abordările participative și ale dezvoltării comunității pătrund în toate activitățile ce vizează sporirea capacității refugiaților de a se integra la nivel local⁸⁰ și, în acest scop, implică în egală măsură comunitățile/instituțiile locale și refugiații în conceperea, implementarea și evaluarea programelor și politicilor referitoare la integrare;
- încurajarea colaborării dintre refugiați și societățile gazdă prin intermediul creării de rețele locale care să aducă laolaltă furnizorii de servicii relevanți, autoritățile locale, reprezentanții societății civile și reprezentanții refugiaților;
- sprijinirea dezvoltării de proiecte specifice care să faciliteze dialogul între refugiați și comunitățile locale și care să le permită colaborarea în promovarea anumitor priorități și a unei agende comune;
- sprijinirea dezvoltării de inițiative care să acționeze ca și punți între măsurile specializate referitoare la integrare și serviciile de bază la nivelul comunității;
- extinderea dreptului la vot și de a candida în alegeri pentru funcții locale și regionale la toți refugiații, în conformitate cu prevederile legale aplicabile cetățenilor, după o perioadă de domiciliu stabil care nu ar trebui să depășească 5 ani înainte de respectivele alegeri;⁸¹
- sprijinirea activităților de conștientizare care să conteste stereotipurile, să promoveze acceptarea publică a refugiaților și să sublinieze contribuțiile pozitive pe care refugiații le pot aduce în societățile gazdă, dacă li se oferă posibilitatea să facă asta;
- promovarea sistemelor de monitorizare menite să prevină și să combată discriminarea și promovarea aspectelor pozitive ale unei societăți diversificate.

5.3. Unitatea și reîntregirea familiei

Familia este celula naturală și fundamentală a societății, care are dreptul la protecție din partea societății și statului⁸². Comitetul Executiv al UNHCR a adoptat o serie de concluzii care reiterează importanța fundamentală a unității și reîntregirii familiei și care facilitează intrării, pe baza criteriilor liberale, ca membrii ai familiei a persoanelor recunoscute ca având nevoie de protecție internațională⁸³. În ceea ce privește integrarea, Concluzia EXCOM Nr. 104 ia notă rolul potențial al membrilor de familie în promovarea unei integrări lipsite de probleme și rapid a familiilor de refugiați, având în vedere faptul că aceștia pot să consolideze sistemul de asistență socială pentru refugiați.

Există numeroase dificultăți în exercitarea efectivă a dreptului la unitatea familiei pentru că acesta afectează refugiații din regiunea aflată în responsabilitatea Reprezentanței Regionale pentru Europa Centrală. UNHCR primește constant solicitări de asistență și intervenție a autorităților competente de la refugiați care nu pot să își reîntregească familia pentru că unii membri ai acesteia au rămas în țara de origine sau de prim azil. Această situație este deseori cauzată de guvernele care nu recunosc valabilitatea documentelor de călătorie emise de anumite țări de origine, dificultățile tehnice în legătură cu acordarea vizelor membrilor familiei care trăiesc în locuri unde țara de azil nu are o reprezentanță, precum și de dificultățile de finanțare a costurilor de deplasare a membrilor familiei spre Europa. Probleme mai pot să apară și datorită unor cerințe de a furniza dovada capacității de a întreține din surse independente și ceilalți membri ai familiei, dacă cererea de reîntregire a familiei este depusă după expirarea termenului limită de la recunoașterea statutului, precum și aplicării unor criterii restrictive pentru definirea membrilor familiei. În cazul persoanelor

Potsdam, 12-13 iunie 2007, alin. 2.

⁷⁹ Aceste recomandări sunt extrase din Capitolul 2.11: Crearea unor comunități primitoare și ospitaliere și reclădirea încrederii în guvern din Manualul integrării publicat de UNHCR.

⁸⁰ Op. cit. nota 1, alin. (o).

⁸¹ Consiliul European, Convenția privind participarea străinilor la viața publică la nivel local, (CETS No 144), Art.6

⁸² Vezi Art. 16 (3), Declarația Universală a Drepturilor Omului și Art. 23(1) Convenția Internațională cu privire la drepturile civile și politice și Recomandarea (B), Documentul Final al Conferinței Plenipotențiarilor ONU cu privire la statului refugiaților și apatrizilor

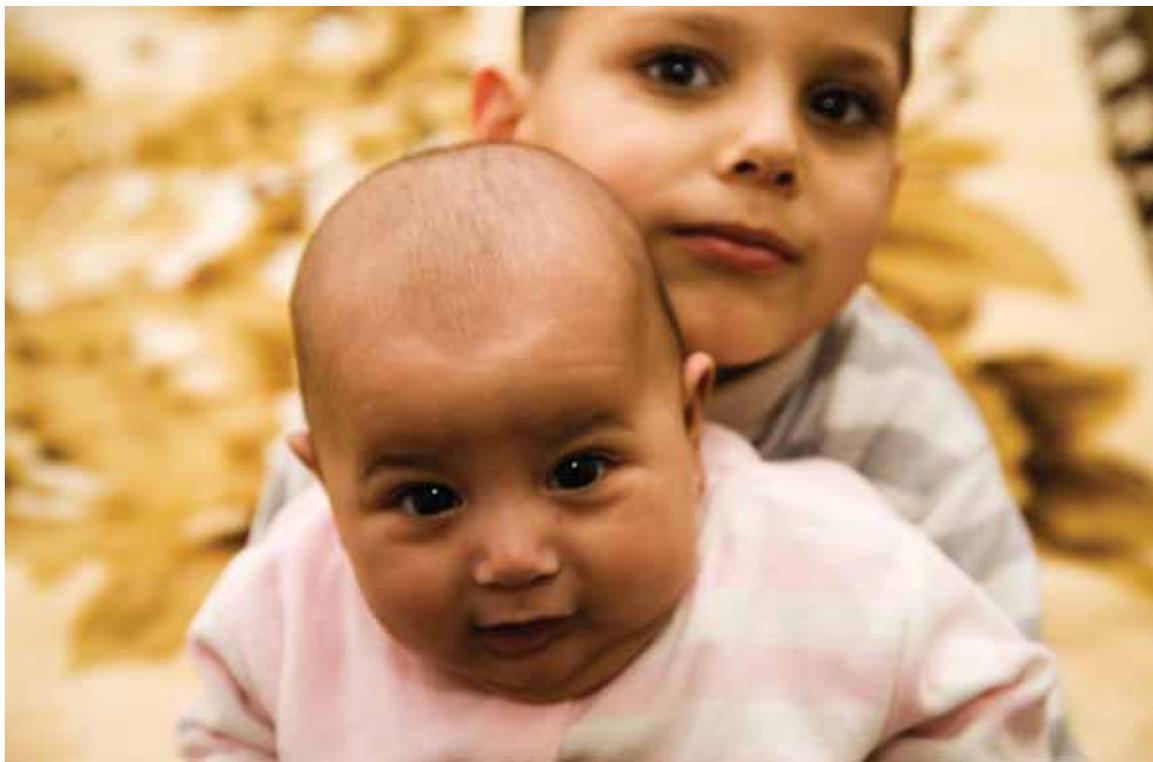
⁸³ Vezi în special Concluziile EXCOM cu privire la reîntregirea familiei, Nr. 9 (XXVIII), 1997 și Nr. 24 (XXXII), 1981; Concluzia EXCOM privind copiii și adolescenții refugiați, Nr. 84 (XLVIII), 1997; și Concluzia EXCOM cu privire la protecția familiei refugiatului, Nr. 88 (L), 1999.

care beneficiază de protecție subsidiară și reflectând practica din alte părți ale Uniunii Europene, dreptul lor la întregirea familiei nu poate fi garantat în toate țările sau statutul de membru al familiei poate fi inferior celui acordat solicitantului principal de reîntregire a familiei.

UNHCR consideră reunificarea cu membrii familiei ca fiind vitală pentru procesul de integrare a refugiaților. În lumina Concluziilor relevante ale EXCOM, UNHCR încurajează guvernele să aibă în vedere, printre altele:

- depunerea de eforturi pentru a asigura reîntregirea familiilor separate de refugiați fără nicio întârziere nejustificată;⁸⁴
- aplicarea unor criterii liberale în identificarea membrilor familiei în vederea promovării unei reîntregiri ample a familiei, inclusiv cu membrii familiei lărgite⁸⁵;
- luarea măsurilor necesare în vederea facilitării reunificării în timp util a minorilor neînsoțiți cu membrii familiei;
- acordarea aceluiași statut membrilor familiei (statut derivativ) și, drept urmare, a drepturilor la integrare similare cu cele acordate refugiaților și persoanelor care beneficiază de protecție subsidiară;
- asigurarea egalității de tratament aplicat refugiaților și persoanelor care beneficiază de protecție subsidiară în ceea ce privește reîntregirea familiei;
- facilitarea reîntregirii familiei prin intermediul sprijinului financiar acordat pentru înființarea și funcționarea serviciilor de urmărire a familiilor, acolo unde aceste servicii nu există sau folosirea ICRC sau a altor documente de călătorie în cazul membrilor familiei care nu au documente valabile de călătorie emise de țările de origine;
- includerea de alocații specifice în bugetele guvernelor pentru a acoperi costul deplasării membrilor familiei în vederea reunificării cu refugiații și persoanele care beneficiază de protecție subsidiară către țările de Europa Centrală;
- folosirea testelor ADN pentru a valida relațiile de familie acolo unde există în continuare dubii serioase, chiar și după examinarea tuturor celorlalte dovezi sau acolo unde există indicii puternice ale unor intenții de fraudă și mijloace solide de dovedire sau respingere a unei astfel de fraude⁸⁶.

FOTO: LIBA TAYLOR

Unitatea familiei
poate întâmpina
multe dificultăți

(facilitatea de
integrare Straz din
Republica Cehă)

⁸⁴ Concluzia EXCOM cu privire la reîntregirea familiei, Nr. 24 (XXXII), 1981, alin. 1 &2.

⁸⁵ Ibid, alin. 5. Vezi și Concluzia EXCOM Nr. 88, alin. (b) (ii).

⁸⁶ UNHCR, Nota cu privire la testarea ADN pentru a stabili relațiile de familie în contextul refugiaților, iunie 2008, alin. 13.

6. Finanțarea integrării

Într-un număr de țări din regiunea în responsabilitatea Reprezentanței Regionale pentru Europa Centrală, finanțarea asigurată din surse naționale nu acoperă nici serviciile de bază. Drept urmare, unele țări se bazează în mare măsură pe Fondul European pentru Refugiați (FER) pentru a sprijini desfășurarea aspectelor fundamentale ale sistemului de azil, inclusiv serviciile de integrare a refugiaților. Acest lucru s-a dovedit a fi problematic din numeroase motive.

FER este dimensionat în funcție de numărul solicitanților de azil sau refugiaților admiși sau înregistrați în ultimii trei ani. În cazul anvelopei naționale 2008 pentru statele membre ale UE, aceasta s-a bazat pe datele statistice aferente anilor 2004-2005 și 2006. Dacă se constată o creștere semnificativă a numărului de persoane care solicită azil de la un an la altul (așa cum s-a întâmplat în unele țări în 2007), în situația în care nu pot fi disponibilizate alte resurse naționale, cheltuielile per capita din FER au fost reduse în consecință în anul în care s-a manifestat această situație. Același principiu se aplică și în cazul unei majorări a rate de recunoaștere a refugiaților sau persoanelor cărora le-a fost acordată protecție subsidiară.

În vederea ciclului UE de aprobare a finanțărilor din FER⁸⁷, durata minimă pentru înregistrarea oricăror modificări în sosirile de solicitanți de azil sau în ratele de recunoaștere și pentru ajustarea nivelului finanțării din FER de către Comisie este de minim un an, pentru a reflecta modificările survenite de la un an la altul. Datorită lungimii proceselor administrative naționale pentru aprobarea finanțărilor nerambursabile din FER, este posibil să fie necesară o perioadă suplimentară de nouă luni înainte ca volumul serviciilor finanțate din FER să fie ajustat pentru a reflecta cererea efectivă de servicii de primire și integrare. Până la momentul respectiv, conform reglementărilor curente, riscul este de diminuare a serviciilor esențiale pe principiul per capita, în condițiile în care resursele naționale necesare pentru compensarea oricărei creșteri a cererii de servicii sau corectarea efectelor tendințelor inflaționiste nu sunt disponibile. În lipsa unor resurse suficiente pentru satisfacerea nevoilor de bază și de viață demnă, mulți refugiați sunt aparent forțați să se angajeze în mișcări către alte țări europene în căutarea unui viitor.

În plus față de FER, Fondul European pentru Integrare (FEI) poate reprezenta o posibilă sursă de finanțare pentru dezvoltarea unei infrastructuri axate pe integrare în Europa Centrală. În timp ce refugiații și persoanele cărora le-a fost acordată protecție subsidiară sunt excluse din domeniul de cuprindere a Fondului (adică serviciile specifice pentru refugiați nu pot fi finanțate din acest fond), implementarea unui număr de obiective ale Fondului, dacă se realizează cu scopul de a aborda într-un mod integrator integrarea refugiaților în baze de date ale integrării mai ample, poate contribui la dezvoltarea unor cadre instituționale specifice la nivel de țară care să favorizeze integrarea resortisanților țărilor terțe, inclusiv a refugiaților și a persoanelor cărora le-a fost acordată protecție subsidiară. În plus, Fondul Social European (FSE) trebuie să facă obiectul unei analize proactive ca posibilă sursă de finanțare a activităților aferente integrării care se încadrează obiectivelor fondului.

Acestea includ o mai mare participare în rândul forței de muncă cu scopul sprijinirii creșterii economice, îmbunătățirii oportunităților pe piața muncii pentru grupurile dezavantajate și modernizării sistemelor de educație și formare.

În lumina analizei mai-sus menționate, UNHCR încurajează guvernele din Europa Centrală care nu au făcut încă acest lucru, să:

- asigure alocarea unor resurse bugetare naționale suficiente, în conformitate cu nevoile identificare de integrare a refugiaților, în completarea resurselor UE acordate prin Fondul European pentru Refugiați sau din alte fonduri;
- asigure o abordare echilibrată/bazată pe nevoi care să fundamenteze alocarea de resurse pentru dezvoltarea infrastructurii și „serviciilor sensibile” sub forma de asistență socială și activități sociale și educaționale;

⁸⁷ Articolul 20 al Deciziei de înființare a Fondului European pentru Refugiați prevede faptul că Comisia „va adopta decizia de finanțare aprobând programul anual până la data de 1 martie anului în cauză”.

- considere folosirea resurselor disponibile din FEI în vederea dezvoltării unei infrastructuri a integrării, inclusiv a politicilor și legilor integrării, înființării unui Comitet Interministerial Permanent pentru problemele integrării, cu implicarea UNHCR, și elaborarea unei strategii care să includă folosirea altor fonduri ale CE în vederea sprijinirii dezvoltării serviciilor de integrare a refugiaților;
- dezvoltarea programelor de ocupare, educație și incluziune socială pentru refugiați care să fie finanțate din Fondul Social European, în completarea FER.

Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați
Reprezentanța Regională pentru Europa Centrală

1022 Budapest, Felvinci út 27. Ungaria

tel. +36 1 336 3060, +36 1 336 3070

fax: +36 1 336 308

email: hunbu@unhcr.org

www.unhcr-budapest.org

Budapesta, aprilie 2009